

CZERWIEC 2026

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

DR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet Łódzki

MONITOR ASEAN

CZERWIEC 2026

PRZEGRANA FILIPIN W ONZ

Wybory niestałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ zakończyły się nieoczekiwaną porażką Filipin, których kandydatura przegrała z Kirgistanem dopiero w czwartej turze głosowania. Przegrana stanowi istotny sygnał zmian zachodzących w globalnej dyplomacji oraz rosnącego znaczenia państw postrzeganych jako mniej zaangażowanych w chińsko-amerykańską rywalizację. Wydarzenie to może mieć długofalowe konsekwencje dla pozycji międzynarodowej Filipin, a także zdolności tego państwa do kształtowania debaty dotyczącej bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 czerwca: Filipiny podniosły rangę stosunków dwustronnych z Wietnamem do wzmocnionego partnerstwa strategicznego. Podczas wizyty prezydenta Wietnamu na Filipinach liderzy obu państw podjęli decyzję o podniesieniu rangi stosunków dyplomatycznych. Warto zaznaczyć, że do tej pory Wietnam był jedynym strategicznym partnerem Filipin spośród państw członkowskich ASEAN. Do zawarcia strategicznego partnerstwa doszło 10 lat temu, co było wyrazem zjednoczenia wobec ekspansyjnej polityki Chin na Morzu Południowochińskim. Wizycie towarzyszyło również podpisanie szeregu porozumień obejmujących bezpieczeństwo, gospodarkę, technologie cyfrowe, edukację oraz turystykę, co odzwierciedla rosnącą zbieżność interesów obu państw w obliczu wyzwań regionalnych. Kluczowym elementem rozmów było odnowienie obowiązującego od 2010 r. porozumienia o współpracy obronnej, którego celem jest wzmocnienie wspólnych zdolności w zakresie bezpieczeństwa morskiego, edukacji wojskowej oraz zarządzania ryzykiem katastrof naturalnych. Prezydent Filipin Ferdinand Marcos Jr. podkreślił, że utrzymanie pokoju, stabilności oraz swobody żeglugi i przelotów na Morzu Południowochińskim pozostaje kwestią kluczową. Równolegle podpisano memorandum dotyczące współpracy w obszarze technologii informacyjnych i transformacji cyfrowej. Strony uznały za priorytet wspólne przeciwdziałanie zagrożeniom transgranicznym, takim jak oszustwa internetowe, handel ludźmi, nielegalny hazard czy przemyt migrantów. W tym celu zapowiedziano

intensyfikację wymiany informacji wywiadowczych oraz bliższą koordynację działań organów ścigania. Istotne miejsce w rozmowach zajęły również kwestie gospodarcze. Przywódcy zadeklarowali wolę zwiększenia wymiany handlowej ponad dotychczasowy cel wynoszący 10 mld USD oraz dalszego wspierania inwestycji dwustronnych, szczególnie w sektorach produkcyjnym, zielonych technologii i gospodarki cyfrowej. Zapowiedziano także rozwój współpracy w agrobiznesie, przetwórstwie produktów rybnych oraz wspólnych badaniach naukowych służących budowie bardziej odpornego na zmiany klimatyczne sektora rolnego. Kolejnym obszarem pogłębiania relacji stała się turystyka. Nowy program współpracy na lata 2026–2029 ma sprzyjać zwiększeniu liczby połączeń lotniczych i częstotliwości lotów między oboma krajami, odpowiadając na rosnący ruch turystyczny. Równocześnie podkreślono znaczenie umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego poprzez rozwój wymiany studentów i kadry akademickiej. W tym kontekście podpisano porozumienia między instytucjami edukacyjnymi obu państw, a także zainicjowano współpracę w zakresie szkolenia pilotów lotnictwa cywilnego.

1 czerwca: prezydent Mjanmy w ramach swojej pierwszej oficjalnej podróży zagranicznej odwiedził Indie. Indie i Mjanma zadeklarowały dalsze pogłębianie współpracy w obszarach bezpieczeństwa, handlu, infrastruktury oraz rozwoju gospodarczego podczas oficjalnej wizyty prezydenta Mjanmy Min Aung Hlainga w Nowym Delhi. Rozmowy z premierem Narendrą Modim zakończyły się przyjęciem obszernego wspólnego oświadczenia, które potwierdziło strategiczne znaczenie relacji dwustronnych mimo utrzymującego się kryzysu politycznego w Mjanmie. Premier Modi przedstawił Mjanmę jako kluczowy element indyjskiej polityki zagranicznej, wpisujący się jednocześnie w strategię „Neighbourhood First”, „Act East” oraz nową koncepcję MAHASAGAR (Mutual and Holistic Advancement for Security and Growth Across Regions), ukierunkowaną na bezpieczeństwo i rozwój regionalny. Wizyta obejmowała szeroki zakres tematów, od współpracy obronnej i zarządzania granicami po rozwój połączeń transportowych i integrację gospodarczą. Szczególną uwagę poświęcono kwestii bezpieczeństwa. Prezydent Min Aung Hlaing zapewnił, że terytorium Mjanmy nie będzie wykorzystywane do działań zagrażających interesom bezpieczeństwa Indii, natomiast premier Modi potwierdził poparcie dla suwerenności i integralności terytorialnej Mjanmy. Obie strony zaakcentowały konieczność przeciwdziałania działalności grup zbrojnych i innych podmiotów destabilizujących sytuację w rejonach przygranicznych. Istotnym elementem rozmów były również projekty infrastrukturalne o strategicznym znaczeniu dla regionalnej integracji. Oba państwa potwierdziły wolę przyspieszenia realizacji wieloletnich przedsięwzięć, takich jak wielomodalny projekt transportowy Kaladan oraz autostrada łącząca Indie, Mjanmę i Tajlandię. Projekty te mają wzmocnić połączenia handlowe, logistyczne

i gospodarcze między Azją Południową a Azją Południowo-Wschodnią, mimo dotychczasowych opóźnień wynikających z problemów finansowych, administracyjnych i bezpieczeństwa. W obszarze współpracy gospodarczej oba kraje podkreśliły znaczenie funkcjonującego od 2024 r. mechanizmu rozliczeń w rupiach indyjskich i kiatach birmańskich, który przyczynia się do wzrostu wymiany handlowej. Za perspektywiczne sektory inwestycyjne uznano przetwórstwo rolne, energetykę, przemysł naftowy oraz górnictwo. Towarzyszące wizycie spotkania biznesowe zgromadziły przedstawicieli przedsiębiorstw z branż rolniczej, farmaceutycznej, energetycznej, bankowej i logistycznej, zainteresowanych rozwojem współpracy handlowej.

1 czerwca: syn byłego prezydenta Filipin został aresztowany w związku z aferą korupcyjną. Filipiński senator Jose „Jinggoy” Estrada, syn byłego prezydenta Josepha Estrady, stawiał się 1 czerwca przed policją po wydaniu przez sąd nakazu jego aresztowania w związku z zarzutami korupcyjnymi dotyczącymi udziału w aferze infrastrukturalnej, która w 2025 r. wywołała masowe protesty społeczne. Specjalny sąd antykorupcyjny oskarżył go o przyjęcie nielegalnych korzyści majątkowych w ramach procederu łapówkowego związanego z projektami infrastrukturalnymi, w tym rzekome „prowizje” o wartości około 573 mln pesos (9,29 mln USD). Estrada zadeklarował, że nie zamierza ubiegać się o ochronę w Senacie i podkreślił, iż jest gotów stawić czoła postępowaniu sądowemu, odrzucając możliwość wykorzystania immunitetu w celu uniknięcia odpowiedzialności. Jednocześnie utrzymuje, że stawiane mu zarzuty mają charakter polityczny i są bezpodstawne.

2 czerwca: Kambodża zainicjowała procedurę postępowania pojednawczego na podstawie UNCLOS w sprawie sporów morskich z Tajlandią. Premier Hun Manet poinformował o rozpoczęciu procedury postępowania pojednawczego przewidzianego w Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS) po tym, jak Tajlandia jednostronnie wycofała się z memorandum z 2001 r., które przez ponad dwie dekady stanowiło podstawę negocjacji dotyczących nakładających się roszczeń morskich obu państw w Zatoce Tajlandzkiej. Według obu państw na spornym obszarze znajdują się złoża gazu ziemnego i ropy naftowej o wartości 300 mld USD. Rząd w Phnom Penh przekazał formalnie zawiadomienie w tej sprawie zarówno władzom Tajlandii, jak i sekretarzowi generalnemu ONZ. Hun Manet zaznaczył, że zastosowany mechanizm nie oznacza eskalacji konfliktu, lecz stanowi pokojową i zgodną z prawem międzynarodowym formę dialogu pod nadzorem niezależnej komisji złożonej z pięciu ekspertów prawa międzynarodowego. Każda strona nominuje dwóch członków (w tym jednego przedstawiciela swojego kraju), a następnie czterech członków wybiera piątego, który pełni funkcję przewodniczącego. Ich zadaniem będzie wysłuchanie argumentów obu stron oraz wypracowanie rekomendacji prowadzących do trwałego rozwiązania

sporu. Premier wskazał jako wzór zakończony sukcesem proces pojednawczy między Australią a Timorem Wschodnim, który w 2018 r. doprowadził do pokojowego uregulowania wieloletnich sporów granicznych na morzu.

2 czerwca: Tajlandia nie zamierza zmieniać swojej polityki w odpowiedzi na działania Kambodży w sprawie sporu morskiego. Premier Anutin Charnvirakul stwierdził, że rozpoczęcie przez Kambodżę procedury postępowania pojednawczego przewidzianego w Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS) nie wpłynie na zmiany polityki rządu w sprawie wycofania się z memorandum z 2001 r., które przez ponad dwie dekady stanowiło podstawę negocjacji dotyczących nakładających się roszczeń morskich obu państw w Zatoce Tajlandzkiej.

4 czerwca: sułtan Brunei ogłosił rekonstrukcję rządu. Hassanal Bolkiah zapowiedział znaczącą rekonstrukcję rządu, obejmującą utworzenie nowych kluczowych resortów oraz powierzenie stanowisk ministerialnych dwóm swoim młodszym synom, co może być interpretowane jako element stopniowego planowania sukcesji. Jest to pierwsza tak szeroka zmiana w gabinecie od 2022 r. i następuje w okresie napięć gospodarczych związanych z globalnym kryzysem energetycznym, zaostrzonym przez konflikt amerykańsko-izraelski z Iranem, a także w przededniu diamentowego jubileuszu długoletniego monarchy, który sprawuje władzę od 1967 r. W ramach zmian sułtan, który pozostaje jednocześnie premierem, ministrem obrony i finansów, wprowadził do rządu swojego drugiego syna, księcia Abdul Malika, powierzając mu funkcję w ministerstwie ds. premiera, oraz młodszego księcia Abdul Mateena, który objął resort spraw zagranicznych. Najstarszy syn, następca tronu książę Al-Muhtadee Billah, zachował dotychczasowe stanowisko starszego ministra w kancelarii premiera. Jednocześnie ogłoszono utworzenie trzech nowych resortów oraz reorganizację ministerstwa zasobów naturalnych i turystyki w ministerstwo gospodarki, handlu i przemysłu, co ma służyć przyspieszeniu dywersyfikacji gospodarczej, rozwojowi sektorów priorytetowych oraz tworzeniu miejsc pracy. Rekonstrukcji towarzyszy również zwiększenie udziału kobiet w rządzie, w tym poprzez powołanie minister edukacji oraz trzech wiceministrów, co stanowi najwyższy dotąd poziom ich reprezentacji w gabinecie.

5 czerwca: Tajlandia przystąpi do procesu arbitrażowego zainicjowanego przez Kambodżę. Tajski rząd zapowiedział przystąpienie do prowadzonego pod egidą ONZ procesu arbitrażowego w celu rozwiązania długoletniego sporu o delimitację morskiej granicy, jednocześnie jednak zawieszając inne dwustronne mechanizmy dialogu dotyczące zarówno kwestii morskich, jak i lądowych. Spór, trwający od ponad 25 lat, dotyczy obszaru około 26 tys. km² Zatoki Tajlandzkiej, który według szacunków może zawierać znaczne złoża gazu i ropy o łącznej wartości sięgającej 300 mld USD. Minister spraw zagranicznych Tajlandii Sihasak

Phuangketkeow zapowiedział udział dwóch przedstawicieli kraju w rozmowach, jednocześnie krytykując stronę kambodżańską za brak wcześniejszych konsultacji oraz próbę rozszerzenia procesu o kwestie podziału zasobów. Podkreślił również, że jego zdaniem należało dać szansę dalszym negocjacjom dwustronnym, zanim uruchomiono formalne mechanizmy międzynarodowe. Strona kambodżańska argumentuje natomiast, że wyczerpane zostały możliwości dialogu bilateralnego, a decyzja o skorzystaniu z procedury ONZ wynika z potrzeby ochrony suwerenności i praw morskich. Jednocześnie Phnom Penh wyraziło oczekiwanie, że Tajlandia będzie uczestniczyć w procesie w dobrej wierze. Mimo przystąpienia do mediacji Bangkok zapowiedział zawieszenie wszelkich innych rozmów dwustronnych, w tym dotyczących granicy lądowej, a także utrzymanie zamknięcia przejść granicznych.

6 czerwca: filipiński sąd oddalił roszczenia w sprawie cywilnej wobec byłego prezydenta i jego rodziny. Filipiński sąd antykorupcyjny zakończył wieloletnie postępowanie cywilne dotyczące odzyskania majątku, który według władz miał zostać nielegalnie zgromadzony przez byłego prezydenta Ferdinanda Marcosa seniora oraz członków jego rodziny. Sąd oddalił pozostałe roszczenia po tym, jak Prezydencka Komisja ds. Dobrego Rządu zrezygnowała z przedstawiania dalszych dowodów, argumentując, że większość spornych aktywów została już odzyskana w ramach innych postępowań cywilnych. Decyzja ta stanowi istotny etap w trwających od dekad działaniach państwa mających na celu rozliczenie majątku zgromadzonego podczas rządów Marcosa. Ferdinand Marcos został odsunięty od władzy w 1986 r. w wyniku masowych protestów społecznych, które doprowadziły do zakończenia jego wieloletnich rządów. Filipińskie władze od lat utrzymują, że były prezydent, jego rodzina oraz bliscy współpracownicy zgromadzili w tym okresie majątek o wartości od 5 do 10 mld USD. Sprawa odzyskiwania tych aktywów pozostawała jednym z najbardziej symbolicznych i kontrowersyjnych elementów procesu rozliczania epoki Marcosa. Rozstrzygnięcie sądu następuje w szczególnym kontekście politycznym, ponieważ obecnym prezydentem Filipin jest Ferdinand Marcos Jr, syn byłego przywódcy, wybrany na urząd w 2022 r. Chociaż decyzja sądu nie podważa wcześniejszych działań państwa zmierzających do odzyskania majątku rodziny Marcosów, oznacza formalne zamknięcie części postępowań, które przez wiele lat pozostawały elementem szerszej debaty dotyczącej odpowiedzialności politycznej, korupcji oraz dziedzictwa rządów jednego z najbardziej kontrowersyjnych przywódców w historii Filipin.

8 czerwca: okręt japoński sił samoobrony złożył wizytę portową na Filipinach. Wizyta japońskiego niszczyciela JS Ikazuchi w filipińskim mieście Davao stanowi kolejny przejaw pogłębiającej się współpracy obronnej i morskiej pomiędzy Japonią a Filipinami, które coraz intensywniej koordynują działania na rzecz bezpieczeństwa regionalnego oraz utrzymania stabilności w regionie Indo-

Pacyfiku. W trakcie wizyty dowództwo i załoga jednostki odbyły oficjalne spotkania z przedstawicielami filipińskiej marynarki wojennej, w tym z dowódcą sił morskich wschodniego Mindanao, co podkreśliło wysoki poziom wzajemnego zaufania oraz rosnącą koordynację działań w obszarze bezpieczeństwa morskiego. Istotnym elementem wizyty były także działania o charakterze społecznym i kulturalnym. Na pokład jednostki zaproszono około pięćdziesięciu przedstawicieli japońskiej społeczności mieszkającej w Davao, co miało służyć wzmacnianiu więzi międzyludzkich oraz budowaniu pozytywnych relacji między społeczeństwami Japonii i Filipin. Kulminacją wizyty były wspólne ćwiczenia morskie przeprowadzone u wybrzeży Davao, w których JS Ikazuchi uczestniczył wraz z filipińskim okrętem BRP Artemio Ricarte. Manewry miały charakter symboliczny, ale jednocześnie stanowiły demonstrację rosnącej interoperacyjności sił morskich obu państw oraz ich zdolności do wspólnego działania w sytuacjach związanych z bezpieczeństwem morskim.

8 czerwca: Wietnam rozbudowuje infrastrukturę wojskową na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Wietnam znacząco intensyfikuje rozbudowę swojej infrastruktury wojskowej i morskiej na spornych obszarach archipelagu Spratly na Morzu Południowochińskim, realizując obecnie projekty budowlane w 27 lokalizacjach rozmieszczonych na co najmniej 18 rafach. Analiza zdjęć satelitarnych wskazuje, że przedsięwzięcia obejmują budowę portów, pasów startowych, instalacji wojskowych, systemów łączności oraz infrastruktury nawigacyjnej, których celem jest zwiększenie zdolności Wietnamu do monitorowania przestrzeni morskiej i powietrznej oraz utrzymania długoterminowej obecności na spornych wodach. Szczególne znaczenie ma budowa nowego pasa startowego na rafie Barque Canada, który po ukończeniu osiągnie długość około 4 kilometrów i znacząco przewyższy obecnie wykorzystywany pas lotniczy na wyspie Spratly. Inwestycja ta, uzupełniona o nowoczesne systemy nawigacyjne i komunikacyjne, ma poprawić zdolności operacyjne wietnamskiego lotnictwa oraz zwiększyć kontrolę nad przestrzenią powietrzną.

10 czerwca: premier Malezji złożył wizytę w Japonii. Spotkanie premier Japonii Sanae Takaichi z premierem Malezji Anwarem Ibrahimem w Tokio stanowiło kolejny etap zacieśniania współpracy bilateralnej, koncentrującej się przede wszystkim na bezpieczeństwie energetycznym, odporności łańcuchów dostaw oraz kwestiach morskich w regionie Indo-Pacyfiku. Podpisanie długoterminowej umowy pomiędzy malezyjskim koncernem energetycznym Petronas a japońskim producentem energii JERA stanowi istotny krok w kierunku wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego Japonii w okresie rosnącej niestabilności na światowych rynkach surowców. Zgodnie z porozumieniem, obowiązującym przez 20 lat od 2028 r., Malezja będzie dostarczać do Japonii 2 mln ton skroplonego gazu ziemnego (LNG) rocznie. Umowa została zawarta w

czasie, gdy Tokio intensyfikuje działania na rzecz zabezpieczenia długoterminowych dostaw energii w związku z globalnymi napięciami geopolitycznymi oraz ograniczeniami podaży LNG, pogłębianymi przez konflikt zbrojny wokół Iranu. Współpraca między Japonią a Malezją nie ogranicza się jednak wyłącznie do sektora energetycznego. Oba państwa zadeklarowały również zacieśnienie współpracy w zakresie zapewnienia stabilnych dostaw surowców wykorzystywanych do produkcji nawozów oraz rozwoju łańcuchów dostaw minerałów krytycznych, które mają kluczowe znaczenie dla nowoczesnych technologii i transformacji energetycznej. W wymiarze bezpieczeństwa oba państwa rozwijają współpracę wojskową, która po podniesieniu relacji do rangi kompleksowego partnerstwa strategicznego w 2023 r. obejmuje m.in. dostawy japońskiego sprzętu obronnego, ćwiczenia morskie w ramach manewrów MALPAN oraz programy zwiększające interoperacyjność sił morskich. Strony uzgodniły również kontynuację współpracy w ramach japońskiej inicjatywy wsparcia bezpieczeństwa oraz przyspieszenie realizacji projektów transferu technologii i sprzętu obronnego. Malezja z zadowoleniem przyjęła liberalizację japońskich przepisów dotyczących eksportu uzbrojenia, co może znacząco rozszerzyć zakres współpracy obronnej. Dla Kuala Lumpur jest to szczególnie istotne w kontekście wcześniejszych trudności w modernizacji sił morskich, w tym anulowania kontraktu na system raketowy po wycofaniu przez Norwegię licencji eksportowej.

10 czerwca: premier Laosu spotkał się z szefową rządu Japonii. Przy okazji udziału w 31. edycji międzynarodowej konferencji poświęconej przyszłości Azji (International Conference on the Future of Asia) w Tokio premier Sonexay Siphandone spotkał się z Takaichi Sanae, z którą omówił wzmocnienie współpracy dwustronnej w ramach kompleksowego partnerstwa strategicznego. Premier Laosu wyraził swoje poparcie dla japońskiej inicjatywy POWERR Asia (Partnership on Wide Energy and Resources Resilience Asia).

10 czerwca: Tajlandia dąży do przyspieszenia negocjacji w sprawie umowy o wolnym handlu z Unią Europejską. Według głównego przedstawiciela handlowego Weraponga Prapha, celem Bangkoku jest ograniczenie zależności zarówno od chińskich, jak i amerykańskich łańcuchów dostaw oraz zwiększenie odporności gospodarki na napięcia geopolityczne i spory taryfowe między największymi gospodarkami świata. Rząd premiera Anutina Charnvirakula dąży do sfinalizowania porozumienia do końca 2026 r., a kolejne rundy negocjacji mają przybliżyć strony do zamknięcia większości z 24 rozdziałów umowy, z czego 11 zostało już uzgodnionych. Jednocześnie najtrudniejsze kwestie negocjacyjne dotyczą dostępu do rynku rolnego, zamówień publicznych, ochrony własności intelektualnej, sektora farmaceutycznego oraz energetyki. Szczególnie wrażliwe pozostają kwestie taryf rolnych i ochrony patentowej, co wymaga wypracowania

okresów przejściowych i mechanizmów wsparcia dla sektorów narażonych na wzrost konkurencji.

10 czerwca: Wietnam podjął decyzję o tymczasowym zwiększeniu wydobycia węgla. Rząd w Hanoi zdecydował o tymczasowym zwiększeniu wydobycia węgla przez krajowych producentów o maksymalnie 15%, aby zabezpieczyć rosnące zapotrzebowanie na energię elektryczną w warunkach nasilających się upałów oraz przeciążenia systemu energetycznego. Decyzja ma charakter nadzwyczajny i obowiązuje do końca roku, umożliwiając przekroczenie dotychczasowych limitów wydobycia w celu zapewnienia stabilnych dostaw surowca do elektrowni oraz kluczowych gałęzi przemysłu. Mimo zwiększonego wykorzystania węgla Wietnam utrzymuje długoterminowe zobowiązanie do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Obecnie około połowa produkcji energii elektrycznej w kraju nadal opiera się na elektrowniach węglowych, co czyni ten surowiec kluczowym elementem bezpieczeństwa energetycznego w okresie przejściowym. Równolegle państwo podejmuje działania na rzecz dywersyfikacji źródeł energii, czego przykładem jest podpisane w marcu porozumienie z Rosją dotyczące budowy pierwszej elektrowni jądrowej.

11 czerwca: Wietnam wezwał Japonię do zwiększenia wsparcia dla rozwoju kluczowych obszarów gospodarki kraju. Podczas spotkania premiera Wietnamu Le Minha Hunga z prezesem Japońskiej Agencji Współpracy Międzynarodowej (Japan International Cooperation Agency, JICA) Tanaką Akihiko w Hanoi obie strony potwierdziły strategiczne znaczenie współpracy rozwojowej między Wietnamem a Japonią. Szef wietnamskiego rządu podkreślił, że Japonia pozostaje największym dostawcą oficjalnej pomocy rozwojowej dla Wietnamu, apelując o intensyfikację współpracy przy identyfikacji i realizacji nowych projektów oraz o przyspieszenie podpisania porozumień dotyczących bezzwrotnej pomocy finansowej. Premier zaproponował rozszerzenie zaangażowania JICA w obszarach kluczowych dla modernizacji kraju, w tym poprzez przygotowanie preferencyjnego finansowania wspierającego rozwój sztucznej inteligencji i transformacji cyfrowej oraz rozbudowę programów szkoleniowych dla kadry kierowniczej i administracyjnej. Wezwał również do opracowania kompleksowego portfela współpracy na lata 2026–2030, obejmującego strategiczne projekty infrastrukturalne i energetyczne. Wśród priorytetów wymienił przyspieszenie zawarcia umowy kredytowej dla elektrowni ciepłej O Mon III, rozwój Uniwersytetu Wietnamsko-Japońskiego – uznawanego za jeden z symboli partnerstwa obu państw – oraz inwestycje zwiększające odporność infrastruktury delty Mekongu na skutki zmian klimatycznych. Strony omówiły również działania mające na celu przyspieszenie realizacji wybranych przedsięwzięć, w tym projektu budowy odcinka Nam Thang Long – Tran Hung Dao drugiej linii metra w Hanoi.

11 czerwca: Wietnam przyspieszył budowę jednego z największych stadionów na świecie.

Wietnamski konglomerat Vingroup znacząco przyspieszył budowę stadionu w Hanoi, który według zapowiedzi inwestora ma pomieścić 135 tys. ludzi, przez co stanie się największym tego typu obiektem na świecie. Inwestycja wyróżnia się nie tylko skalą, lecz także planowanym największym na świecie w pełni rozsuwanym dachem. Projekt ma być ukończony do lipca 2027 r. i stanowi część znacznie większego przedsięwzięcia o wartości około 35 miliardów dolarów, obejmującego budowę „Olimpijskiego Miasta Sportu” na obrzeżach Hanoi. Kompleks, rozciągający się na obszarze ponad 9 tysięcy hektarów, ma być przeznaczony do organizacji największych wydarzeń sportowych, kulturalnych i rozrywkowych o zasięgu międzynarodowym. Stadion otrzyma nazwę Trong Dong, nawiązującą do tradycyjnego wietnamskiego bębna z brązu, będącego ważnym symbolem narodowego dziedzictwa kulturowego. Inwestycja wpisuje się w szeroko zakrojoną strategię modernizacji infrastruktury realizowaną przez władze Wietnamu, które dążą do utrzymania wysokiego tempa wzrostu gospodarczego i planują realizację projektów infrastrukturalnych o łącznej wartości około 200 mld USD do 2030 r.

12 czerwca: najstarsza córka króla Tajlandii zmarła w wieku 47 lat.

Śmierć księżniczki Bajrakitiyabhy Mahidol zamyka ważny rozdział w historii tajskiej rodziny królewskiej i wywołała falę żałoby w całym kraju. Księżniczka zmarła po niemal czterech latach pozostawania w śpiączce. Jej problemy zdrowotne rozpoczęły się w grudniu 2022 r. podczas wojskowego szkolenia psów służbowych, kiedy straciła przytomność w wyniku schorzenia serca oraz towarzyszących mu komplikacji zdrowotnych. Przez kolejne lata przebywała w szpitalu Chulalongkorn w Bangkoku, a jej stan stopniowo się pogarszał. W ostatnich miesiącach życia doszło do poważnego zakażenia jamy brzusznej, które wywołało zapalenie jelita grubego, zaburzenia pracy serca, spadki ciśnienia krwi oraz niewydolność wielu narządów, ostatecznie prowadząc do śmierci. Księżniczka była jedną z najbardziej rozpoznawalnych i cenionych postaci tajskiej monarchii. Ukończyła studia prawnicze zwieńczone doktoratem na Uniwersytecie Cornella, po czym rozpoczęła karierę w tajskiej prokuraturze. W kolejnych latach pełniła również funkcje dyplomatyczne, między innymi jako ambasador Tajlandii w Austrii oraz stały przedstawiciel kraju przy organizacjach międzynarodowych w Wiedniu. Szczególną uwagę poświęcała działalności społecznej, zwłaszcza poprawie sytuacji kobiet osadzonych w zakładach karnych oraz ich dzieci. Była ambasadorką ONZ Kobiety w Tajlandii, a później także ambasadorką dobrej woli Biura Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości w Azji Południowo-Wschodniej, aktywnie promując praworządność, sprawiedliwość społeczną oraz ochronę grup najbardziej narażonych na wykluczenie. Rząd ogłosił piętnastodniową żałobę narodową, a na budynkach państwowych opuszczono flagi do połowy masztu.

13 czerwca: Indonezja zacieśnia współpracę z zakresu bezpieczeństwa z Japonią. Podczas wizyty japońskiego ministra obrony Shinjiro Koizumiego w Dżakarcie, gdzie odbył on rozmowy zarówno z prezydentem Indonezji Prabowo Subianto, jak i ministrem obrony Sjafrim Sjamsoeddinem, uzgodniono szczegóły dotyczące rozwoju mechanizmów wymiany wrażliwych informacji związanych z bezpieczeństwem morskim oraz przyspieszenia negocjacji na temat potencjalnego eksportu japońskich niszczycieli typu Asagiri do Indonezji. W trakcie odrębnego spotkania ministrów obrony oba kraje zadeklarowały dążenie do budowy kompleksowego partnerstwa obejmującego nie tylko transfer sprzętu wojskowego, lecz także szkolenia, wsparcie techniczne, utrzymanie uzbrojenia oraz współpracę operacyjną.

13 czerwca: Mjanma i Tajlandia przeprowadziły 10. rundę rozmów pomiędzy marynarkami wojennymi. Wydarzenie stanowi dowód na utrzymywanie praktycznej współpracy wojskowej pomimo utrzymującej się izolacji politycznej władz wojskowych Mjanmy. Spotkanie odbyło się w Rangunie i koncentrowało się na zagadnieniach związanych z bezpieczeństwem morskim oraz koordynacją działań wojskowych. Wśród kluczowych tematów znalazły się wspólne szkolenia marynarek wojennych, skoordynowane patrole w strefach przygranicznych, wzajemne wizyty okrętów wojennych oraz rozwój współpracy w zakresie wymiany informacji wywiadowczych. Do rozmów z Tajlandią doszło krótko po wizycie delegacji wojskowej z Laosu, której przewodził generał dywizji Vanthong Bouttavong. Sekwencja tych wydarzeń wskazuje, że Mjanma, mimo ograniczonej obecności na najwyższym szczeblu politycznym w strukturach ASEAN, nadal aktywnie rozwija relacje wojskowe z sąsiadującymi państwami. Działania te mogą być interpretowane jako próba utrzymania kanałów współpracy w obszarze bezpieczeństwa oraz wzmacniania regionalnych kontaktów obronnych niezależnie od napięć politycznych oraz dyplomatycznych towarzyszących sytuacji wewnętrznej kraju.

16 czerwca: prezydent Niemiec złożył pierwszą wizytę na Filipinach od 63 lat. Wizyta prezydenta Niemiec Franka-Waltera Steinmeiera na Filipinach stanowi ważny krok w rozwoju relacji dwustronnych oraz potwierdzenie rosnącej zbieżności stanowisk obu państw w kwestiach bezpieczeństwa międzynarodowego i ładu globalnego. Była to pierwsza podróż niemieckiej głowy państwa do Filipin od 63 lat, co nadaje wydarzeniu szczególne znaczenie dyplomatyczne. Podczas spotkania w Malacañang prezydent Filipin Ferdinand Marcos Jr podkreślił gotowość do dalszego rozszerzania współpracy z Niemcami zarówno na płaszczyźnie bilateralnej, jak i wielostronnej, wskazując na wspólne podejście do najważniejszych wyzwań współczesnego świata. Obaj przywódcy zaakcentowali przywiązanie do międzynarodowego porządku opartego na zasadach prawa, poszanowania Karty Narodów Zjednoczonych oraz norm prawa międzynarodowego. Steinmeier zwrócił uwagę, że mimo długiej przerwy

między wizytami na najwyższym szczeblu, Berlin i Manila prezentują bardzo zbliżone stanowiska wobec kluczowych kwestii globalnych, szczególnie tych związanych z utrzymaniem pokoju, stabilności i bezpieczeństwa międzynarodowego. Rozmowy obejmowały szeroki zakres tematów, w tym współpracę obronną, inicjatywy pokojowe, bezpieczeństwo morskie, handel i inwestycje, przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, rozwój energetyki odnawialnej oraz wzmacnianie kontaktów międzyludzkich. Warto zaznaczyć, że Ferdinand Marcos Jr podkreślił, że Filipiny są otwarte na zawarcie z Niemcami umowy o statusie wizytujących sił zbrojnych (Visiting Forces Agreement, VFA), która umożliwiłaby pogłębienie współpracy wojskowej między państwami.

16 czerwca: Tajlandia wskazała swoich przedstawicieli do procesu arbitrażowego zainicjowanego przez Kambodżę. Tajlandia i Kambodża podjęły kolejne kroki w ramach międzynarodowego mechanizmu pojednawczego ONZ, mającego na celu rozwiązanie wieloletniego sporu morskiego w Zatoce Tajlandzkiej. Minister spraw zagranicznych Tajlandii Sihasak Phuanketkeow poinformował o wyznaczeniu przez Bangkok dwóch koncyliatorów: niemieckiego prawnika Rüdigera Wolfruma oraz południowoafrykańskiego eksperta prawa morskiego Alberta Hoffmana. Decyzja ta wpisuje się w procedurę rozpoczętą przez Kambodżę na podstawie Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS), uruchomioną po jednostronnym zakończeniu przez Tajlandię porozumienia z 2001 r., które regulowało ramy negocjacji dotyczących spornego obszaru. Po stronie kambodżańskiej do udziału w postępowaniu wyznaczono ministra spraw zagranicznych Praka Sokhonna jako przedstawiciela, a także duńskiego dyplomate Petera Taksoe-Jensena oraz francuskiego akademika Jean-Marca Thouvenina jako koncyliatorów. Zgodnie z procedurą, wyznaczeni mediatorzy mają 30 dni na uzgodnienie przewodniczącego, po czym rozpoczną właściwe prace koncyliacyjne.

16 czerwca: prezydent Mjanmy złożył pięciodniową wizytę w Chinach. Przewodniczący Chińskiej Republiki Ludowej Xi Jinping podczas spotkania w Pekinie z prezydentem Min Aung Hlaingiem udzielił jednoznacznego poparcia jego przywództwu oraz podkreślił znaczenie dalszego wzmacniania relacji dwustronnych. Wizyta Min Aung Hlaing w Chinach była jego pierwszym oficjalnym wyjazdem do tego kraju od czasu umocnienia władzy po kontrowersyjnych wyborach w Mjanmie. Z kolei spotkanie z Xi Jinpingiem było drugim kontaktem obu liderów w ciągu niecałego roku, po tym jak Min Aung Hlaing wziął udział w szczycie Szanghajskiej Organizacji Współpracy w Tianjinie w sierpniu ubiegłego roku. W trakcie rozmów podpisano 18 porozumień o zacieśnieniu współpracy z zakresu transportu transgranicznego, handlu, pomocy humanitarnej w przypadku katastrof, ochrony zdrowia oraz mediów. Co

więcej chiński rząd ponownie wyraził swoje poparcie dla procesów stabilizacyjnych i dialogu politycznego w Mjanmie.

17 czerwca: przewodniczący filipińskiego Senatu został odwołany. W filipińskim Senacie doszło do istotnej zmiany układu sił politycznych na kilka tygodni przed rozpoczęciem oczekiwanego procesu impeachmentu wiceprezydent Sary Duterte. Senatorowie odwołali ze stanowiska przewodniczącego Alana Petera Cayetano, uznawanego za sojusznika byłego prezydenta Rodrigo Duterte, i wybrali na jego miejsce Sherwina Gatchaliana. Decyzja ta sformalizowała wcześniejszą próbę zmiany kierownictwa izby wyższej, podjętą na początku czerwca, która nie zakończyła się sukcesem z powodu niewystarczającej liczby głosów. Podczas specjalnego posiedzenia wszyscy obecni senatorowie poparli kandydaturę Gatchaliana, podczas gdy Cayetano oraz jego zwolennicy byli nieobecni. Spór o przywództwo w Senacie rozpoczął się w maju, kiedy senator Ronald „Bato” dela Rosa, ścigany przez Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK), niespodziewanie pojawił się, aby oddać decydujący głos za wyborem Cayetano na przewodniczącego Senatu. Nastąpiło to w momencie, gdy izba miała rozpocząć procedowanie impeachmentu Sary Duterte. Wkrótce po głosowaniu dela Rosa zniknął z życia publicznego, a jego obecne miejsce pobytu pozostaje nieznane. Zmiana kierownictwa Senatu ma szczególne znaczenie w kontekście nadchodzącego procesu impeachmentu wiceprezydent, który ma formalnie rozpocząć się 6 lipca.

17 czerwca: Singapur przedstawił swój plan na przyszłoroczne przewodnictwo w ASEAN podczas Azjatyckiego Szczytu Ekonomicznego (Asia Economic Summit) w Indonezji. Minister ds. rozwoju cyfrowego Singapuru Josephine Teo przedstawiła wizję, w której kluczowym elementem przyszłej polityki ASEAN – szczególnie w okresie przewodnictwa Singapuru w 2027 r. – będzie przyspieszenie wdrażania sztucznej inteligencji (AI) w całym regionie, ze szczególnym uwzględnieniem mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Podkreśliła, że Singapur zamierza kontynuować i rozwijać inicjatywy obecnego przewodnictwa Filipin, koncentrując się na zwiększaniu dostępności technologii AI dla firm i pracowników oraz na wzmacnianiu współpracy rządów w tym obszarze. W jej ocenie kluczowe znaczenie dla rozwoju AI w regionie ma dostęp do wysokiej jakości danych oraz możliwość ich transgranicznego przepływu, przy jednoczesnym zachowaniu odpowiednich standardów ochrony prywatności i bezpieczeństwa. Zdaniem Josephine Teo nadmiernie restrykcyjne regulacje mogą ograniczać innowacyjność, szczególnie w przypadku mniejszych przedsiębiorstw działających na wielu rynkach. W tym kontekście wskazała na znaczenie ramowej umowy ASEAN w sprawie gospodarki cyfrowej (ASEAN Digital Economy Framework Agreement), która ma ustanowić wspólne zasady handlu cyfrowego i ułatwić bezpieczny przepływ danych w regionie. Singapur zapowiedział także inwestycje we wspólne zasoby cyfrowe,

takie jak modele językowe i narzędzia regulacyjne, a także rozwój inicjatyw wzmacniających kompetencje AI. Jako przykład regionalnych możliwości podała model SEA-LION, opracowany w Singapurze i przeszkolony na językach Azji Południowo-Wschodniej, który znalazł szerokie zastosowanie komercyjne.

18 czerwca: prezydent Filipin spotkał się ze swoim rosyjskim odpowiednikiem w Kazaniu. Spotkanie prezydenta Filipin Ferdinanda Marcosa Jr. z prezydentem Rosji Władimirem Putinem, które odbyło się na marginesie szczytu upamiętniającego relacje ASEAN–Rosja w Kazaniu, stanowiło okazję do podkreślenia 50. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między oboma państwami oraz wyznaczenia nowych kierunków współpracy dwustronnej. Rozmowy koncentrowały się przede wszystkim na kwestiach bezpieczeństwa żywnościowego i energetycznego, które zostały uznane za obszary o największym potencjale rozwoju w najbliższych latach. W trakcie spotkania Marcos zaprosił Putina do udziału w 21. Szczycie Azji Wschodniej (East Asia Summit), który odbędzie się w Manili w listopadzie, podkreślając rolę tego forum w umacnianiu stabilności, bezpieczeństwa i dobrobytu w regionie. Filipiny podejmują również działania na rzecz zacieśnienia współpracy turystycznej z Rosją, licząc na uruchomienie nowych bezpośrednich połączeń lotniczych, które mogłyby znacząco zwiększyć liczbę rosyjskich turystów.

18 czerwca: Wietnam jest zainteresowany pogłębieniem współpracy wojskowo-technicznej z Rosją. Dyrektor federalnej służby współpracy wojskowo-technicznej Dmitrij Szugajew poinformował, że Hanoi wykazuje duże zainteresowanie dalszym rozwojem programu fregat projektu 11661E typu Gepard-3.9, wskazując jednocześnie, że realnym scenariuszem może być również lokalizacja ich produkcji na terytorium Wietnamu. Taki krok oznaczałby znaczące rozszerzenie dotychczasowej współpracy, obejmujące nie tylko zakup gotowych jednostek, lecz także rozwój krajowych zdolności przemysłowych w sektorze stoczniovym i obronnym. Rosyjski przedstawiciel podkreślił, że marynarka wojenna Wietnamu dysponuje już czterema fregatami tego typu, co stanowi solidną podstawę do dalszego rozwijania programu. Zwrócił również uwagę, że uzbrojenie wietnamskich sił zbrojnych w dużej mierze opiera się na rosyjskim sprzęcie wojskowym, obejmującym lotnictwo, wyposażenie wojsk lądowych oraz komponent morski, który pozostaje jednym z najważniejszych filarów współpracy obronnej obu państw. Dotychczas Wietnam zakupił od Rosji cztery fregaty projektu 11661E Gepard-3.9. Pierwsze dwie jednostki zostały dostarczone w latach 2010–2011, natomiast kolejna para, skonfigurowana do zwalczania okrętów podwodnych, trafiła do służby pod koniec 2017 r. Wszystkie okręty zostały zaprojektowane i zbudowane przez rosyjskie Biuro Konstrukcyjne w Zielonodolsku. Perspektywa uruchomienia produkcji fregat w Wietnamie wskazuje na możliwość przejścia relacji wojskowo-technicznych między Moskwą

i Hanoi na wyższy poziom, obejmujący transfer technologii oraz rozwój lokalnych kompetencji przemysłowych.

19 czerwca: kolejna osoba w Tajlandii została skazana za obrazę majestatu króla. Sąd skazał 43-letniego mężczyznę na 18 miesięcy pozbawienia wolności za komentarz opublikowany w zamkniętej grupie dyskusyjnej na Facebooku poświęconej debacie na temat monarchii. Początkowo wymierzono mu karę trzech lat więzienia, jednak została ona zmniejszona o połowę po przyznaniu się do winy. Do czasu rozpatrzenia apelacji mężczyzna został zwolniony za kaucją. Sprawa dotyczy aktywności w internetowej grupie „Royalist Marketplace”, liczącej ponad 2,2 mln członków. Platforma ta została założona przez przebywającego na emigracji krytyka monarchii i politologa Pavina Chachavalpongpana jako przestrzeń do dyskusji na temat roli i funkcjonowania instytucji królewskiej w Tajlandii. Powstanie grupy było postrzegane jako zjawisko bezprecedensowe w kraju, gdzie publiczna debata na temat monarchii przez dekady pozostawała bardzo ograniczona. Wyrok wpisuje się w szerszy kontekst stosowania tajlandzkiego prawa o obrazie majestatu, które przewiduje kary do 15 lat więzienia za każdy przypadek uznany za zniesławienie, zniewagę lub krytykę rodziny królewskiej. Organizacje zajmujące się prawami człowieka od lat podnoszą, że przepisy te są wykorzystywane nie tylko do ochrony monarchii, ale również do ograniczania swobody wypowiedzi i tłumienia głosów krytycznych wobec władz.

19 czerwca: Sąd Najwyższy w Kambodży zawiesił wyrok w sprawie opozycjonisty. Decyzja kambodżańskiego Sądu Najwyższego w sprawie opozycyjnego polityka Ronga Chhuna stanowi kolejny istotny element trwającej debaty dotyczącej stanu pluralizmu politycznego i praw obywatelskich w Kambodży. Sąd zawiesił wykonanie czteroletniego wyroku pozbawienia wolności na okres trzech lat, jednocześnie utrzymując w mocy zakaz udziału w życiu politycznym, obejmujący pozbawienie prawa głosu, kandydowania w wyborach oraz sprawowania funkcji publicznych przez pięć lat. Rong Chhun, doradca opozycyjnej Partii Siły Narodu i jeden z najbardziej rozpoznawalnych krytyków władz, został skazany w 2025 r. za podleganie do wywoływania niepokojów społecznych. Zarzut ten jest często wykorzystywany przez kambodżańskie organy ścigania wobec działaczy społecznych i politycznych. Sam polityk stanowczo odrzucił wyrok, określając go jako niesprawiedliwy oraz motywowany politycznie. Jego zdaniem utrzymanie zakazu działalności politycznej ma uniemożliwić mu udział w wyborach lokalnych zaplanowanych na 2027 r. oraz w wyborach parlamentarnych przewidzianych na 2028 r. Opozycjonista zapowiedział konsultacje z zespołem prawnym w sprawie ewentualnego wystąpienia o królewskie ułaskawienie.

20 czerwca: przedstawicielka Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) zaapelowała o uwolnienie Aung San Suu Kyi. Specjalna wysłanniczka ONZ do spraw Mjanmy, Julie Bishop, ponownie zaapelowała o natychmiastowe uwolnienie Aung San Suu Kyi, która swoje 81. urodziny spędziła w izolacji pod kontrolą władz wojskowych. Występując przed państwami członkowskimi ONZ po swojej czwartej wizycie w Mjanmie, podkreśliła, że od lat brak jest niezależnych i możliwych do zweryfikowania informacji na temat rzeczywistych warunków przetrzymywania byłej przywódczyni kraju. Jej zdaniem uwolnienie laureatki Pokojowej Nagrody Nobla pozostaje niezbędnym warunkiem osiągnięcia trwałego pokoju i politycznej stabilizacji w państwie pogrążonym w kryzysie od czasu wojskowego zamachu stanu z 2021 r.

22 czerwca: premier Bangladeszu złożył wizytę w Malezji. Podczas wizyty Tarique Rahman zwrócił się do premiera Anwara Ibrahima z prośbą o ponowne otwarcie malezyjskiego rynku pracy dla pracowników migrujących z Bangladeszu. Kwestia ta ma istotne znaczenie dla gospodarki Bangladeszu, ponieważ przekazy pieniężne od obywateli pracujących za granicą stanowią jedno z kluczowych źródeł wpływów walutowych. Malezja od wielu lat pozostaje jednym z najważniejszych kierunków emigracji zarobkowej dla Banglijczyków, jednak od 2024 r. ograniczyła rekrutację nowych pracowników z tego kraju w związku z narastającymi doniesieniami o nadużyciach, w tym przypadkach pracy przymusowej, zadłużania migrantów oraz nieuczciwych praktykach pośredników zatrudnienia. Rahman poruszył również kwestie legalizacji pobytu nieudokumentowanych pracowników z Bangladeszu oraz możliwości repatriacji obywateli przebywających obecnie w malezyjskich ośrodkach detencyjnych. Z kolei Anwar Ibrahim podkreślił, że oba kraje zgodziły się podjąć działania mające zwiększyć przejrzystość procesów rekrutacyjnych oraz skuteczniej chronić prawa pracowników.

22 czerwca: według Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) wojsko Mjanmy zabiło ponad 700 cywilów przez pół roku. ONZ poinformowała, że podczas sześciomiesięcznego okresu poprzedzającego i obejmującego kontrolowane przez wojsko wybory w Mjanmie, trwającego od sierpnia 2025 r. do końca stycznia 2026 r., siły zbrojne były odpowiedzialne za śmierć co najmniej 702 cywilów, w tym 224 kobiet i 153 dzieci. Według raportu Biura Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka największą liczbę ofiar spowodowały naloty lotnicze, w których zginęło co najmniej 505 osób. Ataki z wykorzystaniem samolotów bojowych, dronów i innych statków powietrznych zostały wskazane jako główne źródło zniszczeń i cierpienia ludności cywilnej.

24 czerwca: Malezja uzyskała od Rosji deklarację długoterminowego zabezpieczenia dostaw ropy naftowej, gazu ziemnego oraz oleju napędowego. Premier Anwar Ibrahim poinformował, że podczas spotkania z

prezydentem Władimirem Putinem zwrócił się o gwarancje stabilnych dostaw surowców energetycznych, aby ograniczyć ryzyko przyszłych zakłóceń wynikających z niestabilnej sytuacji na światowych rynkach. Według malezyjskiego premiera rosyjski przywódca wyraził gotowość do wypracowania długofalowych porozumień, które mają wzmocnić bezpieczeństwo energetyczne Malezji. Anwar Ibrahim podkreślił również znaczenie swojej wizyty w Turkmenistanie, jednym z największych producentów gazu ziemnego na świecie. Rozmowy z tamtejszymi władzami mają otworzyć nowe możliwości współpracy w sektorze energetycznym, zwłaszcza z udziałem państwowego koncernu Petronas. W ocenie szefa malezyjskiego rządu dywersyfikacja partnerstw energetycznych stanowi istotny element strategii zapewnienia krajowi stabilnych dostaw surowców w długiej perspektywie.

29 czerwca: Tajlandia i Unia Europejska zakończyły negocjacje w sprawie kolejnego rozdziału umowy o wolnym handlu. Przedstawiciele obu stron zakończyli negocjacje dotyczące rozdziału umowy o wolnym handlu obejmującego handel oraz usługi przedsiębiorstw państwowych, co stanowi istotny krok w kierunku finalizacji szerokiego porozumienia handlowego. Uzgodnienia osiągnięto podczas dziewiętej rundy rozmów, która odbyła się w Brukseli, a jej współprzewodniczącymi byli przedstawiciele Komisji Europejskiej oraz tajlandzkiego biura polityki przedsiębiorstw państwowych. Strony rozwiązały wszystkie sporne kwestie, w tym dotyczące wyjątków i zastrzeżeń regulacyjnych. Zgodnie z przyjętymi zasadami, przedsiębiorstwa państwowe prowadzące działalność komercyjną będą zobowiązane do działania na zasadach niedyskryminacyjnych i w oparciu o kryteria rynkowe, analogicznie do podmiotów prywatnych, przy jednoczesnym zachowaniu przez państwa możliwości wsparcia tych firm w sytuacjach kryzysowych. Z zakresu regulacji wyłączono podmioty osiągające roczne przychody poniżej 200 mln USD.

KOMENTARZ

W trakcie 80. sesji Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych (ZO ONZ), która miała miejsce 3 czerwca 2026 r., przeprowadzono wybory pięciu niestałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ (RB ONZ) na kadencję obejmującą lata 2027–2028. W ramach Grupy Azji i Pacyfiku o jedyne przysługujące jej w tym roku miejsce niestałego członka RB ONZ rywalizowały ze sobą Filipiny i Kirgistan, ale ostatecznie większość państw opowiedziało się po stronie Kirgistanu. Wybór ten ma wymiar historyczny: jest to bowiem pierwsza obecność Kirgistanu w RB

ONZ od czasu odzyskania przez to państwo niepodległości w 1991 r. Kirgistan stanie się tym samym dopiero drugim krajem Azji Centralnej w historii RB ONZ, po Kazachstanie, który sprawował mandat w latach 2017–2018.

Rywalizacja okazała się wyjątkowo wyrównana, o czym świadczy fakt, że rozstrzygnięcie nastąpiło dopiero w czwartej turze głosowania. W ostatnim głosowaniu wzięło udział 191 państw, a Kirgistan uzyskał 142 głosy — o 14 więcej niż wymagany próg dwóch trzecich. Filipiny uzyskały natomiast 49 głosów.

Analiza poszczególnych tur ujawnia wyraźne tendencje w zachowaniu elektoratu. Filipiny notowały systematyczny spadek poparcia: 85 głosów w pierwszej turze, 81 w drugiej i 68 w trzeciej. Kirgistan podążał tymczasem w diametralnie przeciwnym kierunku, konsekwentnie zwiększając swój wynik: od 105 głosów w pierwszej turze, przez 110 w drugiej, do 123 w trzeciej, by ostatecznie przekroczyć wymagany próg i zwyciężyć w turze czwartej.

Po ogłoszeniu wyników minister spraw zagranicznych Filipin wydała oficjalne oświadczenie, w którym wyraziła szacunek wobec demokratycznego charakteru procesu wyborczego i złożyła Kirgistanowi gratulacje z tytułu odniesionego zwycięstwa. Podkreśliła jednocześnie, że filipińska kampania wyborcza zakorzeniona była w wieloletnim zobowiązaniu państwa do promowania pokoju, dialogu, prawa międzynarodowego i współpracy między narodami. Minister Theresa Lazaro potwierdziła ponadto niezmienną gotowość Filipin do współpracy ze wszystkimi partnerami na rzecz umacniania pokoju, stabilności, zrównoważonego rozwoju i opartego na prawie ładu międzynarodowego.

Zdaniem rzeczniczki pałacu prezydenckiego Clarissy A. Castro, kluczowym czynnikiem, który zaważył na porażce Filipin, było napięcie i destabilizacja wewnętrznej sceny politycznej, negatywnie rzutujące na wizerunek kraju na arenie międzynarodowej. Od 2025 r. Filipiny borykają się z poważnym skandalem korupcyjnym dotyczącym funduszy przeznaczonych na infrastrukturę przeciwpowodziową. Były prezydent Rodrigo Duterte oczekuje na proces przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym (MTK) w Hadze, oskarżony o zbrodnie przeciwko ludzkości popełnione w trakcie brutalnej kampanii antynarkotykowej. Wobec jego córki, wiceprezydent Sary Duterte, wszczęto po raz drugi procedurę impeachmentu. Do atmosfery kryzysu instytucjonalnego przyczyniły się ponadto incydent z użyciem broni palnej w filipińskim Senacie oraz zamieszanie wokół próby zatrzymania jednego z senatorów, poszukiwanego przez MTK w związku z udziałem w kampanii antynarkotykowej prowadzonej za prezydentury Rodrigo Duterte.

Odmienne interpretację wydarzeń zaproponowała Międzynarodowa Koalicja na rzecz Praw Człowieka na Filipinach (International Coalition for Human Rights in

the Philippines, ICHRP), która w wydanym oświadczeniu za główną przyczynę porażki wyborczej wskazała obawy społeczności międzynarodowej dotyczące stanu przestrzegania praw człowieka przez administrację prezydenta Marcosa Jr. Raport Amnesty International z 2026 r. dokumentuje, że sytuacja w tym obszarze pozostaje poważnie obciążona kulturą bezkarności i przypadkami pozasądowych egzekucji, przy czym zjawiska te utrzymują się również w bieżącym okresie sprawowania władzy. Raport odnotowuje co najmniej 271 zgonów związanych z operacjami antynarkotykowymi w ubiegłym roku, zwracając jednocześnie uwagę na systematyczne ataki na dziennikarzy i praktyki stygmatyzacji politycznej. Przewodniczący ICHRP Peter Murphy przypomniał, że kandydaci do RB ONZ podlegają ocenie również pod kątem wkładu w utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego oraz przestrzegania zasad Karty ONZ.

Źródło niekorzystnego dla Manili wyniku należy poszukiwać także poza granicami Filipin. Wśród siedmiu państw ubiegających się o niestałe miejsce w RB ONZ jedynie Filipiny i Niemcy — bliscy sojusznicy Stanów Zjednoczonych — poniosły porażkę wyborczą, co może być symptomatyczne dla erozji pozycji Waszyngtonu na forum ONZ i w szerszym kontekście na arenie międzynarodowej. Słabe poparcie dla obu tych kandydatur — zwłaszcza ze strony państw Globalnego Południa — można wiązać z bliskim powiązaniem z administracją Donalda Trumpa, postrzeganą sceptycznie na forum ONZ. W przypadku Filipin wymownym wyrazem tej zależności były rekordowe w historii manewry wojskowe Balikatan 2026, przystąpienie Manili do amerykańskiej inicjatywy Pax Silica oraz pogłębianie współpracy militarnej z innymi sojusznikami Waszyngtonu w regionie.

Analiza przebiegu głosowania skłania do wniosku, że większość państw uczestniczących w wyborach zdecydowała się poprzeć kandydaturę niepowiązaną jednoznacznie z żadnym z wielkich mocarstw. Wymaganą większość zdobył zatem Kirgistan, postrzegany jako opcja bardziej neutralna i mniej kontrowersyjna w bieżącym układzie sił. Filipiny borykają się przy tym z dodatkowym obciążeniem wizerunkowym — jako jedna ze stron sporu na Morzu Południowochińskim, gdzie nieustannie generują się napięcia z Chinami, stanowiącby aktora o wyraźnie sprecyzowanej agendzie. Uzyskanie miejsca w RB ONZ stwarzałoby Manili sposobność do aktywnego kształtowania programu obrad wokół kwestii bezpieczeństwa morskiego i piętnowania działań Pekinu sprzecznych z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawie morza z 1982 r. (UNCLOS).

Wymowna jest wreszcie zbieżność liczb: w ostatniej turze głosowania Filipiny uzyskały 49 głosów, co koresponduje z liczbą 45 państw, które uznają lub aktywnie popierają korzystny dla Manili wyrok trybunału arbitrażowego z 2016

r. Dodając do tej grupy cztery pozostałe państwa ASEAN, zobowiązane do wspierania filipińskiej kandydatury, otrzymujemy właśnie wynik 49 głosów. Ze względu na tajny charakter głosowania trudno z pełną precyzją zidentyfikować, jakie państwa oddały głos na Filipiny, niemniej sama zbieżność tych danych sugeruje, że zarówno sojusz z Waszyngtonem, jak i spór terytorialny z Pekinem mogły odegrać decydującą rolę w tegorocznej porażce z Kirgistanem.

II. STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

1 czerwca: Chiny przeprowadziły patrol w okolicach Tajwanu w odpowiedzi na zapowiedź rozpoczęcia przez Filipiny i Japonię negocjacji w sprawie delimitacji granic morskich w ich wyłącznych strefach ekonomicznych.

Chińska straż przybrzeżna przeprowadziła „patrole egzekwujących prawo” na wodach na wschód od Tajwanu, co Pekin przedstawił jako reakcję na zapowiedź rozpoczęcia przez Japonię i Filipiny rozmów dotyczących delimitacji granic morskich w ich wyłącznych strefach ekonomicznych i szelfie kontynentalnym. Według strony chińskiej działania te obejmują akweny, które Pekin uznaje za własne, a same negocjacje określono jako „nielegalne i nieważne”. Japonia i Filipiny podkreśliły natomiast, że rozmowy mają być prowadzone zgodnie z prawem międzynarodowym i dotyczą ustalenia granic morskich w obszarach częściowo nakładających się na siebie. Tajwan stanowczo odrzucił chińskie działania, wskazując, że zaobserwował jedynie dwa chińskie okręty operujące na południowy wschód od wyspy Orkidei, które nie naruszyły wód objętych restrykcjami. Tajwańskie władze podkreśliły, że suwerenność Republiki Chińskiej nie może być naruszana, a państwo pozostaje zdeterminowane, by bronić swoich praw i bezpieczeństwa morskiego. Równocześnie Tajwan oskarżył Pekin o nieuprawnione powoływanie się na działania „egzekwowania prawa”. Chińska straż przybrzeżna utrzymuje, że jej działania miały charakter zgodny z prawem i stanowiły odpowiedź na „jednostronne” rozpoczęcie rozmów delimitacyjnych przez Japonię i Filipiny. Pekin wezwał oba państwa do zaprzestania działań, które uznaje za naruszające jego suwerenność i interesy.

1 czerwca: chiński lotniskowiec został wykryty w pobliżu Filipin. Japońskie ministerstwo obrony poinformowało o wzmożonej aktywności chińskiej marynarki wojennej na zachodnim Pacyfiku, gdzie w ostatnich dniach maja lotniskowiec Liaoning wraz z towarzyszącymi jednostkami operował na wodach na wschód od Filipin. Zgodnie z komunikatem japońskich sił samoobrony morskiej, zespół chińskiej floty przemieszczał się w rejonie na wschód od wyspy Luzon, przeprowadzając intensywne ćwiczenia lotnicze obejmujące około 170 startów i lądowań samolotów oraz śmigłowców pokładowych.

2 czerwca: Chiny skrytykowały ministra obrony Filipin. Napięcia dyplomatyczne między Chinami a Filipinami ponownie się zaostrzyły po wypowiedziach filipińskiego ministra obrony Gilberta Teodoro, który określił Chiny jako „poważne zagrożenie” dla bezpieczeństwa kraju. Minister podkreślił, że mimo niedawnych chińskich propozycji dostaw nawozów i paliw, mających złagodzić skutki niedoborów wywołanych konfliktami międzynarodowymi, Pekin nie wykazał w jego ocenie długoterminowej dobrej woli ani rzeczywistej zmiany postawy wobec Filipin. W odpowiedzi chińskie ministerstwo spraw zagranicznych ostro skrytykowało stanowisko ministra, zarzucając mu kierowanie się własnymi interesami politycznymi oraz wykorzystywanie kwestii związanych z codziennym życiem obywateli do celów politycznego spektaklu. Rzeczniczka resortu Mao Ning stwierdziła, że filipiński minister ignoruje znaczenie chińskiej pomocy i dostaw kluczowych surowców, które mogłyby wesprzeć mieszkańców Filipin w trudnym okresie. Strona chińska zasugerowała również, że tego rodzaju wypowiedzi mogą negatywnie wpłynąć na gotowość Pekinu do dalszego udzielania wsparcia gospodarczego i humanitarnego Filipinom.

1 czerwca: Filipiny wszczęły postępowanie w sprawie obiektów zaobserwowanych na płyciźnie Scarborough (Scarborough Shoal) na Morzu Południowochińskim. Władze Filipin poinformowały, że nie są jeszcze w stanie jednoznacznie określić charakteru obiektów zaobserwowanych w rejonie Scarborough Shoal, podkreślając, że mogą to być zarówno struktury stałe, jak i elementy dryfujące, takie jak boje. Minister obrony Filipin Gilberto Teodoro zaznaczył, że w przeszłości w tym obszarze sporadycznie umieszczano boje lub inne obiekty, które mogły również zostać zniesione przez prądy morskie, a obecne obserwacje wymagają dalszej weryfikacji. Płycizna Scarborough, położona około 220 km na zachód od Luzonu, pozostaje jednym z głównych punktów zapalnych sporu na Morzu Południowochińskim. Chiny przejęły faktyczną kontrolę nad rafą po kryzysie z 2012 r. i utrzymują tam stałą obecność, mimo tego, że międzynarodowy trybunał arbitrażowy w 2016 r. unieważnił ich szerokie roszczenia terytorialne – wyrok ten jest jednak przez Pekin odrzucany. W kwietniu filipińska straż przybrzeżna potwierdziła również instalację przez Chiny pływającej bariery ograniczającej dostęp do laguny, która została później usunięta. Najnowsze doniesienia obejmują także informacje o możliwym niewielkim obiekcie o wymiarach około sześciu na sześć metrów, monitorowanym przez filipińskie siły zbrojne, przy czym wciąż trwa ustalanie, czy ma on charakter stały.

9 czerwca: Filipiny złożyły protest dyplomatyczny przeciwko Chinom w sprawie konstrukcji na płyciźnie Scarborough (Scarborough Shoal). Ministerstwo spraw zagranicznych Filipin podjęło dyplomatyczne wobec Chin w związku z pojawieniem się pływającej konstrukcji na spornej płyciźnie

Scarborough, a także wezwało Pekin do jej usunięcia. Specjalna grupa zadaniowa ds. Morza Południowochińskiego potwierdziła obecność obiektu o wymiarach około 6 na 6 metrów, wyposażonego w antenę i częściowo przypominającego instalację techniczną, który został zauważony najpierw przy wejściu do laguny, a następnie wewnątrz jej obszaru. Według informacji przekazanych przez filipińskie siły zbrojne konstrukcja mogła być obsługiwana przez sześciu chiński obywateli, a jej charakter, przeznaczenie i potencjalny wpływ na sytuację w regionie są przedmiotem analizy rządu w Manili. Strona filipińska podkreśliła, że będzie konsekwentnie podejmować działania zgodne z prawem międzynarodowym w obronie swojej suwerenności, uznając Scarborough za część terytorium Filipin oraz ich strefy morskiej. Jednocześnie wskazano, że obszar ten pozostaje objęty ciągłym monitoringiem, a wszelkie nieautoryzowane instalacje będą traktowane jako potencjalne naruszenie prawa krajowego. Płycizna położona jest około 200 km od wybrzeży Filipin i aż 800 km od najbliższego terytorium Chin.

12 czerwca: Chiny nałożyły sankcje na filipińskiego ministra obrony. Chiny ogłosiły nałożenie sankcji na filipińskiego ministra obrony Gilberto Teodoro oraz członków jego najbliższej rodziny, oskarżając go o wielokrotne wygłaszanie wypowiedzi uznanych przez Pekin za szkodliwe dla chińskich interesów oraz relacji dwustronnych. Zgodnie z decyzją chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych, Teodoro, jego małżonka i dziecko otrzymali zakaz wjazdu do Chin kontynentalnych, Hongkongu i Makau. Ponadto chińskim podmiotom zabroniono prowadzenia z nimi jakiegokolwiek współpracy gospodarczej, finansowej lub innej działalności. Pekin uzasadnił zastosowanie środków koniecznością ochrony swojej suwerenności, bezpieczeństwa narodowego oraz interesów rozwojowych, nie wskazując jednak konkretnych wypowiedzi ministra, które miały bezpośrednio doprowadzić do nałożenia sankcji. Decyzja nastąpiła w kontekście narastających napięć między oboma państwami, szczególnie po niedawnych wypowiedziach Teodoro, który określił Chiny jako poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa i integralności terytorialnej Filipin. Minister argumentował, że Manila nie ma innego wyboru niż wzmacnianie własnej odporności strategicznej i przeciwstawianie się chińskiej presji oraz agresywnym działaniom w regionie. Już wcześniej chińskie władze krytykowały Teodoro za rzekomy brak wdzięczności wobec chińskiej pomocy gospodarczej i dostaw kluczowych surowców, zarzucając mu wykorzystywanie kwestii społecznych do celów politycznych. Sam minister bagatelizował doniesienia o możliwych restrykcjach, podkreślając, że nie posiada majątku w Chinach ani nie planuje podróży do tego kraju. Jednocześnie zaznaczył, że jego krytyczna ocena dotyczy polityki władz w Pekinie, a nie samych Chińczyków.

13 czerwca: Filipiny rozważają zgłoszenia kolejne skargi w trybunale arbitrażowym przeciwko Chinom. Dziesięć lat po przełomowym wyroku

Stałego Trybunału Arbitrażowego, który w dużej mierze przyznał rację Filipinom w sporze z Chinami na Morzu Południowochińskim, władze w Manili rozważają możliwość wszczęcia kolejnego postępowania arbitrażowego. Tym razem potencjalna sprawa miałaby dotyczyć utrzymującej się obecności chińskich jednostek i instalacji na obszarach wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin. Rząd analizuje różne ścieżki prawne, przy czym podkreśla się konieczność ostrożnej strategii opartej na realnych szansach powodzenia, jak miało to miejsce w pierwszym postępowaniu arbitrażowym. Impulsem do ponowienia dyskusji są doniesienia o obecności chińskiej platformy na wodach w pobliżu płycizny Scarborough (Scarborough Shoal), gdzie przez ostatnie tygodnie odnotowano także obecność dwóch chińskich jednostek badawczych.

17 czerwca: Filipiny poinformowały o usunięciu chińskiej platformy ze spornego obszaru Morza Południowochińskiego. Władze Filipin poinformowały o usunięciu chińskiej platformy pływającej z laguny płycizny Scarborough (Scarborough Shoal), w której sprawie Manila złożyła protest dyplomatyczny. Filipińskie służby nie odnotowały jednak dokładnego momentu ani sprawców usunięcia pływającej konstrukcji.

18 czerwca: Filipiny wykryły chiński statek badawczy w pobliżu płycizny Scarborough. Filipiny odnotowały dalszą intensyfikację chińskiej obecności morskiej, obejmującą rozmieszczenie nowego okrętu badawczego „Tong Ji”, jednostek straży przybrzeżnej oraz okrętów milicji morskiej, zaledwie dzień po potwierdzeniu usunięcia kontrowersyjnej pływającej platformy z tego obszaru. Według filipińskiej straży przybrzeżnej, chiński statek badawczy, oficjalnie przedstawiany jako jednostka naukowa Uniwersytetu Tongji w Szanghaju, prowadził działalność w pobliżu wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin, co Manila kwestionuje jako potencjalne naruszenie prawa międzynarodowego, w tym Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS) oraz orzeczenia trybunału arbitrażowego z 2016 r. Filipińskie władze podkreślają, że chińskie działania w regionie coraz częściej odbywają się pod pozorem badań naukowych, podczas gdy faktyczna natura prowadzonych operacji pozostaje niejasna i potencjalnie może mieć również znaczenie strategiczne lub wojskowe. Równocześnie straż przybrzeżna Filipin odnotowała obecność chińskich jednostek straży przybrzeżnej zakotwiczonych w pobliżu płycizny, które pojawiły się w rejonie w nocy poprzedzającej obserwację, co sugeruje szybkie i skoordynowane zmiany rozmieszczenia sił. W trakcie jednego z lotów patrolowych doszło także do radiowych wyzwania ze strony chińskich sił zbrojnych wobec filipińskiego statku powietrznego, co Manila uznała za rutynową misję zgodną z prawem międzynarodowym.

21 czerwca: Chiny interweniowały wobec rutynowego patrolu realizowanego przez filipińską marynarkę wojenną na spornym obszarze

Morza Południowochińskiego. Podczas rutynowego patrolu marynarki wojennej Filipin w rejonie płycizny Scarborough, doszło do kolejnego incydentu z udziałem sił chińskich. Filipiński okręt BRP Diego Silang, realizując misję patrolową, został otoczony przez cztery chińskie okręty wojenne, które – według relacji – wcześniej w ciągu dnia operowały w mniejszej liczbie. Obie strony prowadziły wymianę komunikatów radiowych, przy czym strona chińska wezwała jednostkę filipińską do natychmiastowego opuszczenia akwenu, uznawanego przez Pekin za własne wody, podczas gdy Manila podtrzymała legalność swoich działań w ramach międzynarodowego prawa morskiego. Pomimo przewagi liczebnej strony chińskiej, filipiński okręt kontynuował misję, w tym operacje lotnicze z użyciem pokładowego śmigłowca Agusta 109, który zrealizował rozpoznanie w rejonie spornego obszaru. W odpowiedzi Chiny oskarżyły stronę filipińską o naruszenie przestrzeni powietrznej.

22 czerwca: Filipiny obawiają się trwałego przejęcia kontroli nad płycizną Scarborough (Scarborough Shoal) przez Chiny. Minister obrony Filipin wyraził rosnące obawy rządu związane z możliwością przygotowywania się Chin do trwałego przejęcia kontroli nad płycizną Scarborough, jednym z najbardziej zapalnych punktów spornych na Morzu Południowochińskim i w szerszym regionie Indo-Pacyfiku. Minister obrony Gilberto Teodoro ocenił, że poziom niepokoju w Manili znacząco wzrósł w związku z nasileniem chińskiej aktywności w rejonie atolu położonego około 200 kilometrów na zachód od Luzonu, w wyłącznej strefie ekonomicznej Filipin. Chiny utrzymują faktyczną kontrolę nad tym obszarem od 2012 r., jednak – zdaniem strony filipińskiej – obecne działania Pekinu mogą sygnalizować próbę jego dalszej militaryzacji i ewentualnej rozbudowy sztucznej wyspy, podobnie jak miało to miejsce w innych spornych obszarach Morza Południowochińskiego.

KOMENTARZ

Wizyta Min Aung Hlainga w Pekinie, podczas której spotkał się z przewodniczącym Xi Jinpingiem stanowiła wyraźną demonstrację chińskiej strategii utrzymywania wpływów w Mjanmie poprzez relacje z reżimem wojskowym. Jednakże szybko następujące reakcje społeczności międzynarodowej, w tym wystąpienie specjalnej wysłanniczki Organizacji Narodów Zjednoczonych Julie Bishop na forum Zgromadzenia Ogólnego ONZ, ujawniły zasadnicze ograniczenia tej strategii. Rozbieżność między

chińską narracją o stabilizacji, a faktycznym stanem kontroli nad terytorium tego kraju.

Chińska strategia wobec Mjanmy opiera się na założeniu, że stabilny i przewidywalny reżim w Naypyidaw może zagwarantować realizację kluczowych projektów infrastrukturalnych, takich jak korytarz gospodarczy Chin–Mjanma czy dostęp do Oceanu Indyjskiego poprzez port głębokowodny w Kyaukphyu oraz linia kolejowa Muse–Mandalaj. Jednakże rzeczywistość polityczno-militarna w Mjanmie w coraz większym stopniu podważa te założenia. Pomimo podpisania osiemnastu dokumentów o zacieśnieniu współpracy, brak porozumienia w sprawie dwóch strategicznych projektów infrastrukturalnych wskazuje na fundamentalny problem: rząd junty nie kontroluje terytorium, przez które miałyby przebiegać kluczowe elementy chińskiej infrastruktury.

W praktyce znaczące obszary tego terytorium znajdują się pod kontrolą zbrojnych organizacji etnicznych i sił oporu. W stanie Arakan, Armia Arakanu (Arakan Army) kontroluje strategiczne podejścia do Kyaukphyu, podczas gdy w stanie Kaczin, Armii Niepodległości Kaczinu (Kachin Independence Army) kontroluje obszary kluczowe dla światowego przemysłu metali ziem rzadkich. Na północy, w rejonie Mandalaj, Narodowa Armia Wyzwolenia Taangu (Ta'ang National Liberation Army) utrzymuje kontrolę nad ważnym korytarzem transportowym, a wschodnie obszary stanu Szan pozostają częściowo poza skuteczną kontrolą centralnych władz wojskowych. Oznacza to, że infrastruktura, która miała stanowić kręgosłup chińskiej obecności gospodarczej, przebiega przez terytoria o wysokim stopniu niestabilności i *de facto* niepodlegające kontroli rządu centralnego.

Ten stan rzeczy ujawnia strukturalne ograniczenie chińskiej strategii w Mjanmie. Pekin dąży do stworzenia modelu państwa podporządkowanego, stabilnego i przewidywalnego, które umożliwi realizację projektów infrastrukturalnych oraz zapewni bezpieczeństwo na wspólnej granicy. Tymczasem partnerem Chin jest reżim, który nie jest w stanie sprawować efektywnej kontroli nad własnym terytorium. W konsekwencji nawet intensywna współpraca bilateralna, wyrażona w licznych porozumieniach, pozostaje w dużej mierze deklaratoryjna i nie przekłada się na realną implementację strategicznych projektów.

Istotnym elementem tej dynamiki jest również rosnąca aktywność społeczności międzynarodowej, która coraz wyraźniej kwestionuje legitymizację junty. Wystąpienie specjalnej wysłanniczki ONZ, która konsekwentnie użyła oficjalnych tytułów obalonych przywódców demokratycznych Mjanmy, stanowiło jednoznaczny sygnał braku uznania dla tzw. „cywilnego rządu” powstałego po kontrolowanych wyborach. Podobnie stanowisko Unii Europejskiej, które określiło te wybory jako pozbawione legitymacji oraz wezwało do nałożenia

globalnego embarga na dostawy broni, wskazuje na utrzymującą się izolację międzynarodową reżimu wojskowego.

Szczególnie istotne jest to, że unijne stanowisko w sposób pośredni, lecz wyraźny, wskazuje na odpowiedzialność państw trzecich za podtrzymywanie zdolności bojowych junty, co obejmuje zarówno Chiny, jak i Rosję. Dane dotyczące skali przemocy wobec ludności cywilnej, a także liczba osób przesiedlonych pogłębiają presję normatywną na społeczność międzynarodową, aby ograniczyć współpracę z reżimem.

Na poziomie regionalnym istotne zmiany zachodzą również w dyskursie strategicznym Indii. Coraz częściej podkreśla się, że tradycyjna polityka koncentrująca się na relacjach z władzami centralnymi w Naypyidaw staje się niewystarczająca wobec realnej fragmentacji państwa. W tym kontekście należy podkreślić, że centralny region Mjanmy stanowi kluczowy węzeł zarówno dla chińskich, jak i indyjskich interesów infrastrukturalnych, ale jednocześnie jest jednym z głównych obszarów oporu wobec junty. Oznacza to, że zarówno Pekin, jak i Nowe Delhi mają obiektywny interes w stabilizacji sytuacji, której jednak nie są w stanie osiągnąć poprzez obecne kanały dyplomatyczne oparte wyłącznie na współpracy z reżimem wojskowym.

Istotnym punktem odniesienia w analizie przyszłości Mjanmy jest również kwestia reprezentacji w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Utrzymywanie przez przedstawiciela demokratycznie wybranego rządu miejsca Mjanmy w Zgromadzeniu Ogólnym przez kolejne lata wskazuje na brak konsensusu w społeczności międzynarodowej co do uznania junty. Nadchodzące posiedzenia Komitetu ds. Pełnomocnictw będą stanowiły kolejny test dla zdolności Chin i Rosji do przeforsowania rozwiązania korzystnego dla reżimu wojskowego, takiego jak utrzymanie „pustego miejsca” lub zmiana reprezentacji bez formalnego uznania legitymacji wojskowego rządu.

Z perspektywy strategicznej kluczowe znaczenie ma fakt, że Pekin zainwestował znaczący kapitał polityczny w reżim, który nie jest w stanie zapewnić realizacji podstawowych celów chińskiej polityki infrastrukturalnej. Jednocześnie rosnąca kontrola terytorialna sił oporu oraz ich zdolność do utrzymywania i rozszerzania wpływów sugerują, że to nie junta, lecz struktury opozycyjne stają się coraz bardziej istotnym aktorem.

W konsekwencji Myanmar staje się nie tylko problemem regionalnym, lecz także testem ograniczeń chińskiej projekcji wpływu w warunkach konfliktu wewnętrznego o wysokiej intensywności. Coraz wyraźniej widoczna jest dysproporcja między deklarowaną kontrolą polityczną a rzeczywistą zdolnością do kształtowania sytuacji na poziomie lokalnym. Jednocześnie rosnąca koordynacja działań aktorów międzynarodowych – w tym Unii Europejskiej,

Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz części środowisk strategicznych w Indiach i ASEAN – wskazuje, że przestrzeń dla jednostronnego modelu narzuconego przez Pekin stopniowo się zawęża.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

3 czerwca: Stany Zjednoczone rozważają zwiększenie ceł na filipiński eksport w związku z brakiem mechanizmów przeciwdziałania przymusowej pracy. Amerykańskie Biuro Przedstawiciela Handlowego (USTR) zakończyło dochodzenie handlowe, którego wyniki wskazują, że Filipiny nie posiadają wystarczających mechanizmów prawnych i egzekucyjnych zapobiegających importowi towarów wytwarzanych przy wykorzystaniu pracy przymusowej. Według raportu brak skutecznego zakazu oraz odpowiedniego nadzoru nad tego typu importem został uznany za działanie nieracjonalne, które ogranicza amerykański handel i stawia pracowników ze Stanów Zjednoczonych w mniej korzystnej pozycji konkurencyjnej na rynku globalnym. W konsekwencji ustaleń dochodzenia USTR zaproponowało nałożenie dodatkowych ceł w wysokości 12,5% na towary pochodzące z państw, które nie wdrożyły skutecznych zabezpieczeń przeciwko importowi produktów wytwarzanych przy użyciu pracy przymusowej. Nawet kraje posiadające częściowe lub pełne regulacje w tym zakresie mogą zostać objęte dodatkowymi taryfami w wysokości 10%, jeśli amerykańskie władze uznają ich mechanizmy za niewystarczające. Postępowanie, wszczęte w marcu, objęło łącznie 60 gospodarek świata, w tym największe potęgi handlowe oraz państwa Azji Południowo-Wschodniej. Raport wykazał, że Filipiny znalazły się w gronie 54 krajów, które albo nie posiadają formalnego zakazu importu dóbr produkowanych w całości lub częściowo przy wykorzystaniu pracy przymusowej, albo nie egzekwują takich przepisów w sposób skuteczny. Ustalenia te mogą zwiększyć ryzyko wprowadzenia dodatkowych barier handlowych wobec filipińskiego eksportu na rynek amerykański, co potencjalnie wpłynie na konkurencyjność filipińskich przedsiębiorstw oraz relacje gospodarcze między oboma państwami.

3 czerwca: Stany Zjednoczone zatwierdziły możliwą sprzedaż sprzętu wojskowego do Wietnamu o wartości 100 mln USD. Decyzja władz Stanów Zjednoczonych o zatwierdzeniu pakietu wsparcia logistycznego i eksploatacyjnego dla samolotów transportowych C-130 o wartości 100 mln USD stanowi wyraźny sygnał pogłębiającej się współpracy obronnej między Waszyngtonem a Hanoi. Pakiet obejmuje między innymi śmigła, części zamienne, wyposażenie szkoleniowe, wsparcie inżynieryjne oraz usługi techniczne niezbędne do utrzymania gotowości operacyjnej tych maszyn. Według amerykańskiego Departamentu Stanu transakcja ma zwiększyć

zdolność Wietnamu do reagowania na obecne i przyszłe zagrożenia poprzez zapewnienie sprawności eksploatacyjnej samolotów C-130. Choć oficjalne dokumenty nie wskazują konkretnego wariantu maszyny, eksperci zwracają uwagę, że udział firmy Collins Aerospace, należącej do koncernu RTX i specjalizującej się w modernizacji starszych wersji Herculesów, może sugerować potencjalne pozyskanie przez Wietnam używanych samolotów C-130H. W przeszłości pojawiały się również doniesienia o zainteresowaniu nowszym wariantem C-130J, promowanym przez amerykański przemysł obronny podczas targów wojskowych w Hanoi. Potencjalny zakup wpisuje się w szerszy proces modernizacji wietnamskich sił powietrznych oraz stopniowej dywersyfikacji źródeł uzbrojenia. Choć Wietnam tradycyjnie opierał swoje lotnictwo wojskowe na sprzęcie pochodzenia rosyjskiego, w ostatnich latach coraz wyraźniej zwraca się ku rozwiązaniom zachodnim. Obecnie eksploatuje już samoloty transportowe C295M produkcji europejskiej, indonezyjskie NC212i oraz amerykańskie samoloty szkoleniowe T-6C Texan II.

3 czerwca: na Filipinach odbyły się ćwiczenia Tempest Express z udziałem USA. Stany Zjednoczone wraz z kilkudziesięcioma innymi państwami zadeklarowały gotowość udzielenia wsparcia Filipinom w przypadku wystąpienia katastrofalnego trzęsienia ziemi określanego mianem „The Big One”, które według prognoz mogłoby dotknąć aglomerację Manili oraz okoliczne prowincje. Deklaracja ta została potwierdzona podczas ćwiczeń Tempest Express, poświęconych wspólnemu planowaniu działań kryzysowych, operacjom humanitarnym oraz zwiększaniu interoperacyjności sił zbrojnych i służb ratunkowych. Wydarzenie odbyło się w ramach inicjatywy Multinational Planning Augmentation Team, funkcjonującej od 2000 r. platformy współpracy skupiającej co najmniej 31 państw, w tym Filipiny, Stany Zjednoczone, Japonię, Koreę Południową, Singapur, Wielką Brytanię, Francję, Kanadę, Niemcy i Nową Zelandię. Głównym celem programu jest stworzenie międzynarodowej sieci planistów wojskowych zdolnych do szybkiego oraz skoordynowanego reagowania na katastrofy naturalne oraz kryzysy humanitarne, przy wykorzystaniu wspólnych procedur operacyjnych, a także wcześniej wypracowanych mechanizmów współpracy. Scenariusz ćwiczeń koncentrował się na potencjalnym trzęsieniu ziemi o magnitudzie 7,2, które mogłoby wystąpić w wyniku aktywności uskoku West Valley Fault. Uczestnicy prowadzili zarówno analizy teoretyczne, jak i praktyczne działania planistyczne, opracowując wielonarodowe strategie reagowania na realistyczne sytuacje kryzysowe związane z pomocą humanitarną i usuwaniem skutków klęsk żywiołowych.

3 czerwca: Filipiny i Stany Zjednoczone przeprowadziły pierwszą w historii operację pionowego zaopatrywania na morzu (VERTREP). Marynarka wojenna filipin poinformowała o przeprowadzeniu pierwszej w historii wspólnej operacji pionowego zaopatrywania na morzu pomiędzy filipińskim śmigłowcem

wojskowym a jednostką amerykańskiej straży przybrzeżnej. Ćwiczenie zostało zrealizowane z udziałem fregaty BRP Antonio Luna oraz pokładowego śmigłowca wielozadaniowego AW-109, we współpracy z amerykańską jednostką USCGC Midgett. Operacja VERTREP polega na transporcie ładunków, zaopatrzenia lub personelu pomiędzy jednostkami pływającymi bez konieczności zawijania do portu. Po pomyślnym przejściu procedur kwalifikacyjnych filipiński śmigłowiec przetransportował 50 kg ładunek zewnętrzny przy użyciu specjalistycznej siatki oraz systemu podwieszenia. Ćwiczenia objęły również serię manewrów typu „touch-and-go”, podczas których śmigłowiec wielokrotnie lądował na pokładzie amerykańskiej jednostki i natychmiast ponownie startował. Operacje te miały na celu potwierdzenie zdolności filipińskiej maszyny do bezpiecznego działania z pokładów sojuszniczych okrętów oraz sprawdzenie procedur współpracy lotniczej między obiema formacjami.

5 czerwca: minister spraw zagranicznych Filipin spotkała się w Waszyngtonie z sekretarzem stanu USA. Podczas rozmów Theresa Lazaro i Marco Rubio skoncentrowali się na dalszym pogłębianiu współpracy gospodarczej między Filipinami a Stanami Zjednoczonymi, ze szczególnym uwzględnieniem Korytarza Gospodarczego Luzonu. Projekt ten, realizowany wspólnie przez Filipiny, USA i Japonię, ma stać się kluczowym centrum rozwoju infrastruktury, przemysłu i nowych technologii, a jednocześnie jest wskazywany jako potencjalna lokalizacja planowanego przez USA kompleksu przemysłowego Pax Silica, ukierunkowanego na rozwój sztucznej inteligencji. Strona amerykańska podkreśliła zaangażowanie w rozwój Korytarza Gospodarczego Luzonu oraz gotowość do współpracy w zakresie rozwiązywania regionalnych wyzwań energetycznych. Rubio zaakcentował również trwałość sojuszu dwustronnego i znaczenie dalszej ścisłej współpracy w przededniu jubileuszu 80 lat stosunków dyplomatycznych oraz 75 lat formalnego sojuszu obu państw przypadającego na 2026 r.

8 czerwca: na Filipinach odbył się 2. edycja dialogu morskiego USA-Japonia-Filipiny. Przedstawiciele trzech państw zadeklarowali dalsze pogłębianie współpracy morskiej i bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku, kładąc szczególny nacisk na koordynację działań trójstronnych, wspólne ćwiczenia, budowanie zdolności operacyjnych oraz lepsze ukierunkowanie zagranicznej pomocy rozwojowej. W trakcie rozmów strony omówiły możliwości rozszerzenia współpracy w obszarach związanych z bezpieczeństwem morskim, w tym poprzez synchronizację programów wsparcia zagranicznego, prowadzenie wspólnych operacji i ćwiczeń wojskowych oraz rozwój inicjatyw wzmacniających potencjał obronny i zdolności instytucjonalne partnerów. Szczególną uwagę poświęcono sytuacji na Morzu Południowochińskim, gdzie przedstawiciele trzech państw wyrazili zdecydowany sprzeciw wobec wszelkich jednostronnych

prób zmiany status quo przy użyciu siły lub presji. Pierwszy trójstronny dialog na temat bezpieczeństwa morskiego odbył się w grudniu 2024 r.

10 czerwca: wicesekretarz stanu USA wziął udział w 3. edycji forum ASEAN poświęconego przyszłości (ASEAN Future Forum) w Hanoi. Christopher Landau potwierdził długofalowe zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w pogłębianie relacji zarówno z Wietnamem, jak i całym ASEAN, wskazując na Azję Południowo-Wschodnią jako jeden z najbardziej dynamicznych regionów świata. W swoim wystąpieniu podczas forum zaakcentował, że fundamentem polityki USA wobec Wietnamu jest wspieranie jego „silnego, niezależnego i zamożnego” rozwoju, a współpraca obejmuje coraz szersze obszary – od dyplomacji i bezpieczeństwa po handel, egzekwowanie prawa oraz wymianę społeczną. Jednocześnie podkreślił rosnącą rolę Wietnamu w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego, w tym jego udział w misjach pokojowych. Istotnym elementem wystąpienia była kwestia bezpieczeństwa energetycznego, które USA uznają za kluczowe dla stabilności gospodarczej regionu. Wicesekretarz stanu wskazał na potrzebę dywersyfikacji źródeł energii i łańcuchów dostaw, a także rozwijania współpracy w zakresie LNG, LPG oraz infrastruktury energetycznej. Równolegle zadeklarował wsparcie dla rozwoju regionalnych sieci energetycznych, w tym projektu ASEAN Power Grid, oraz intensyfikację współpracy w obszarze surowców krytycznych. W wymiarze technologicznym USA promują pogłębienie współpracy z ASEAN w zakresie cyfrowej transformacji, sztucznej inteligencji oraz budowy bezpiecznej infrastruktury cyfrowej, obejmującej sieci 5G, centra danych i systemy telekomunikacyjne. W obszarze bezpieczeństwa morskiego Christopher Landau ponownie potwierdził amerykańskie stanowisko w sprawie utrzymania wolności żeglugi i przelotu, a także wyraził sprzeciw wobec agresywnych działań na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Co więcej poparł negocjacje w sprawie Kodeksu Postępowania, zgodnego z prawem międzynarodowym.

10 czerwca: wicepremier Wietnamu spotkał się z wicesekretarzem stanu USA. Podczas rozmów między wicepremierem i ministrem obrony Phan Van Giangiem a Christopherem Landauem obie strony potwierdziły wolę dalszego pogłębiania wszechstronnego partnerstwa strategicznego, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy gospodarczej i obronnej. Istotnym elementem rozmów była kwestia dostępu Wietnamu do zaawansowanych technologii. Hanoi zadeklarowało gotowość do ścisłej współpracy z Waszyngtonem w celu usunięcia kraju z amerykańskich list ograniczających eksport wybranych produktów wysokotechnologicznych, co mogłoby znacząco rozszerzyć możliwości współpracy gospodarczej, technologicznej i przemysłowej między państwami. W obszarze bezpieczeństwa i obronności strony pozytywnie oceniły dotychczasowy rozwój relacji wojskowych, wskazując na potrzebę dalszego wzmacniania kontaktów na wszystkich szczeblach, utrzymania mechanizmów

konsultacyjnych i dialogu strategicznego oraz rozszerzenia współpracy w zakresie szkoleń, operacji pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych, cyberbezpieczeństwa, pomocy humanitarnej oraz działań poszukiwawczo-ratowniczych. Znaczącą część rozmów poświęcono także kwestii przewycięzania skutków wojny wietnamskiej. Wietnam oczekuje realizacji amerykańskich zobowiązań dotyczących zakończenia procesu usuwania skażenia dioksynami w rejonie bazy lotniczej Bien Hoa do 2030 r. Jednocześnie Hanoi zadeklarowało pełne wsparcie dla działań związanych z poszukiwaniem i repatriacją szczątków amerykańskich żołnierzy uznanych za zaginionych podczas konfliktu.

11 czerwca: pracownik amerykańskiej ambasady zmarł w Mjanmie. Śmierć amerykańskiego urzędnika w Rangunie stała się przedmiotem dochodzenia prowadzonego przez lokalne służby oraz odpowiednie instytucje dyplomatyczne. Departament Stanu Stanów Zjednoczonych potwierdził zgon pracownika ambasady, ale nie ujawnił szczegółowych informacji ze względu na prywatność rodziny. Według źródeł zaznajomionych ze sprawą, ciało urzędnika odnaleziono w maju w jednym z hoteli położonych w dyplomatycznej dzielnicy Rangunu. Doniesienia medialne wskazują również, że w związku ze sprawą zatrzymano obywatelkę Tajlandii, choć okoliczności zdarzenia nie zostały oficjalnie potwierdzone przez niezależne źródła.

12 czerwca: w Mjanmie zatrzymano amerykańskiego przedsiębiorcę. Zatrzymanie Adama Castillo przez władze Mjanmy stanowi kolejny sygnał narastającej niepewności politycznej w kraju pozostającym od wojskowego zamachu stanu z 2021 r. w stanie głębokiego kryzysu. Castillo, były szef amerykańskiej izby handlowej w Mjanmie i właściciel firmy zajmującej się bezpieczeństwem, został zatrzymany po przylocie do kraju. Według dostępnych informacji wracał do Mjanmy po zagranicznej promocji swojej książki poświęconej doświadczeniom życia w państwie pogrążonym w konflikcie po przejęciu władzy przez wojsko. Departament Stanu USA potwierdził, że jest świadomy doniesień o zatrzymaniu amerykańskiego obywatela, jednak ze względu na kwestie prywatności nie przedstawił dodatkowych szczegółów. Castillo jest postacią dobrze znaną zarówno w środowiskach biznesowych, jak i dyplomatycznych. W swojej publikacji opisuje brutalne działania wojskowych wobec ruchu prodemokratycznego po zamachu stanu, jednocześnie krytykując amerykańską politykę sankcji wobec Mjanmy jako nieskuteczną i opowiadając się za większym zaangażowaniem gospodarczym Zachodu. W ubiegłym roku odwiedził także Białe Dom, gdzie miał sugerować możliwość odegrania przez Stany Zjednoczone roli mediatora pokojowego, wskazując jednocześnie na strategiczne znaczenie zasobów metali ziem rzadkich w Mjanmie.

16 czerwca: Stany Zjednoczone chcą przeznaczyć 1,5 mld USD na wsparcie z zakresu bezpieczeństwa dla Filipin i Tajwanu. Amerykańscy senatorowie proponują istotne wzmocnienie architektury bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku poprzez reorganizację istniejących programów wsparcia dla Tajwanu i Filipin oraz stworzenie bardziej skoordynowanego podejścia do zarządzania kryzysowego w rejonie Morza Południowochińskiego. W ramach prac nad ustawą o autoryzacji obronnej na 2027 r. komisja senacka ds. sił zbrojnych zatwierdziła powołanie nowej inicjatywy określanej jako „First Island Chain Security Cooperation Initiative”, która ma zastąpić dotychczasowy program wsparcia dla Tajwanu i obejmować zarówno Tajpej, jak i Manilę. Na realizację tego mechanizmu przewidziano do 1,5 mld USD pomocy w przyszłym roku fiskalnym, co wpisuje się w szerszy trend rosnącego wsparcia dla Filipin, uzupełniający wcześniejsze środki w wysokości 2,5 mld USD zatwierdzone w 2025 r. Dodatkowo Pentagon ma zostać zobowiązany do opracowania odrębnej strategii zarządzania kryzysowego dla Morza Południowochińskiego, które pozostaje jednym z najbardziej spornych akwenów świata.

20 czerwca: Filipiny przeprowadziły ze Stanami Zjednoczonymi wspólny patrol w ramach kooperacyjnych aktywności morskich (Maritime Cooperative Activity, MCA). Filipińskie siły zbrojne zrealizowały czwarty patrol z siłami amerykańskimi na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. W ramach MCA przeprowadzono szeroki zakres działań operacyjnych z udziałem jednostek marynarki wojennej, lotnictwa i piechoty morskiej obu państw oraz filipińskiej straży przybrzeżnej. W trakcie manewrów przeprowadzono między innymi ćwiczenia z zakresu poszukiwania i ratownictwa, procedur abordażowych, łączności, manewrów taktycznych, koordynacji działań okrętów oraz przygotowania do wspólnego użycia środków ogniowych. Manila podkreśliła, że przedsięwzięcie odzwierciedla trwałe zaangażowanie obu sojuszników w pogłębianie interoperacyjności, rozwój zdolności monitorowania sytuacji morskiej oraz wspieranie opartego na prawie międzynarodowym porządku w regionie Indo-Pacyfiku.

23 czerwca: Stany Zjednoczone przekazały Filipinom drony do monitorowania obszarów morskich. Stany Zjednoczone przekazały filipińskim siłom zbrojnym Filipin cztery autonomiczne pojazdy podwodne i nawodne typu Ocean Aero Triton, wzmacniając tym samym zdolności swojego wieloletniego sojusznika w zakresie monitorowania i przeciwdziałania aktywności Chin na Morzu Południowochińskim. Wartość dostarczonego sprzętu szacowana jest na około 13 mln USD. Bezzałogowe platformy, zasilane energią słoneczną, mogą prowadzić rozpoznanie zarówno nad, jak i pod powierzchnią wody przez 30 dni, co ma istotnie poprawić zdolności decyzyjne na poziomie taktycznym i operacyjnym. Według ambasady USA w Manili, przekazanie systemów stanowi element szerszego procesu wzmacniania interoperacyjności i odstraszania, w

którym inwestycje przekładają się na realne zdolności operacyjne wspierające stabilność regionalną.

29 czerwca: Filipiny przeprowadziły ze Stanami Zjednoczonymi wspólny patrol w ramach kooperacyjnych aktywności morskich (Maritime Cooperative Activity, MCA). Filipińskie siły zbrojne wspólnie z amerykańską strażą przybrzeżną przeprowadziły wspólne ćwiczenia morskie na obszarze wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin. Działania w ramach MCA miały na celu pogłębienie interoperacyjności obu państw poprzez doskonalenie procedur egzekwowania prawa na morzu, wymianę doświadczeń operacyjnych oraz rozwój wspólnych doktryn działania. W trakcie dwudniowych ćwiczeń zrealizowano m.in. operacje z zakresu poszukiwania i ratownictwa, monitorowania sytuacji morskiej oraz taktyki współdziałania jednostek nawodnych. W przedsięwzięciu uczestniczyły okręty i jednostki straży przybrzeżnej oraz marynarki wojennej Filipin, a także kutry amerykańskiej straży przybrzeżnej. Obie strony podkreśliły, że działania były prowadzone zgodnie z prawem międzynarodowym, z poszanowaniem swobody żeglugi oraz praw wszystkich państw do legalnego korzystania z akwenów morskich.

KOMENTARZ

Administracja Stanów Zjednoczonych zapowiedziała objęcie szeregu państw dodatkowymi taryfami celnymi w związku z domniemanym wykorzystywaniem pracy przymusowej. Warto zaznaczyć, że jest to istotna kwestia przede wszystkim w kontekście strategicznej rywalizacji amerykańsko-chińskiej, a nie z perspektywy ochrony praw człowieka. Choć formalną podstawą postępowania prowadzonego przez Biuro Przedstawiciela Handlowego Stanów Zjednoczonych jest dochodzenie dotyczące pracy przymusowej, rzeczywiste cele amerykańskiej polityki handlowej wydają się znacznie szersze. Obejmują one odbudowę systemu wzajemnych taryf celnych po niekorzystnym dla administracji orzeczeniu Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych, ograniczenie gospodarczych powiązań partnerów z Chinami oraz zmniejszenie deficytu handlowego Stanów Zjednoczonych wobec wybranych państw Azji Południowo-Wschodniej.

Nowe postępowanie obejmuje sześćdziesiąt gospodarek świata, w tym siedem państw Azji Południowo-Wschodniej: Kambodżę, Indonezję, Malezję, Filipiny, Singapur, Tajlandię i Wietnam. Zaproponowany dwupoziomowy system taryf

celnych przewiduje stawkę dziesięcioprocentową dla Indonezji oraz dwunastoprocentową dla pozostałych państw regionu objętych dochodzeniem. Chociaż ostateczne decyzje nie zostały jeszcze podjęte i poprzedzi je etap konsultacji oraz publicznych przesłuchań, już sam kierunek działań Waszyngtonu wskazuje na utrzymującą się tendencję do wykorzystywania instrumentów polityki handlowej jako narzędzia realizacji szerszych celów geostrategicznych.

Kluczowym elementem tej inicjatywy jest jej kontekst prawny. W 2025 r. administracja Donalda Trumpa wprowadziła szeroki system wzajemnych taryf celnych, korzystając z przepisów ustawy o międzynarodowych nadzwyczajnych uprawnieniach gospodarczych. W lutym bieżącego roku Sąd Najwyższy uznał jednak, że wykorzystanie tej podstawy prawnej było niezgodne z obowiązującym porządkiem prawnym. Jednocześnie sąd nie zakwestionował samej możliwości nakładania ceł, wskazując jedynie, że administracja powinna korzystać z innych instrumentów ustawowych. W konsekwencji postępowanie prowadzone na podstawie art. 301 ustawy o handlu zagranicznym należy postrzegać jako próbę odtworzenia wcześniejszego systemu taryf przy wykorzystaniu alternatywnych mechanizmów prawnych.

Oznacza to, że kwestia pracy przymusowej pełni przede wszystkim funkcję proceduralną, umożliwiającą administracji osiągnięcie celów, których realizacja została wcześniej zablokowana przez wymiar sprawiedliwości. Trudno bowiem wskazać na gwałtowne pogorszenie sytuacji w zakresie pracy przymusowej w państwach objętych dochodzeniem, które uzasadniałoby nagłe podjęcie tak szeroko zakrojonego postępowania. Bardziej prawdopodobna wydaje się interpretacja, zgodnie z którą problematyka praw pracowniczych została wykorzystana jako uzasadnienie dla działań mających charakter przede wszystkim geopolityczny oraz gospodarczy.

Z perspektywy państw Azji Południowo-Wschodniej szczególnie istotne jest to, że procedura wynikająca z art. 301 nie kończy się wraz z ogłoszeniem wysokości taryf. Mechanizm ten daje administracji amerykańskiej możliwość utrzymywania długotrwałej presji negocjacyjnej na partnerów handlowych. Państwa objęte postępowaniem mogą podejmować działania naprawcze w celu ograniczenia wysokości taryf lub ich całkowitego zniesienia. Jednocześnie Stany Zjednoczone zachowują możliwość ponownego podwyższenia ceł, jeżeli uznają, że zobowiązania nie zostały właściwie wdrożone lub sytuacja uległa pogorszeniu. W praktyce oznacza to stworzenie trwałego instrumentu wpływu na politykę gospodarczą partnerów.

Dla państw Azji Południowo-Wschodniej szczególne znaczenie ma fakt, że region ten odgrywa obecnie kluczową rolę w globalnych łańcuchach dostaw

powiązanych z gospodarką chińską. W ostatnich latach wiele przedsiębiorstw przenosiło część produkcji z Chin do państw ASEAN, nie zrywając jednak istniejących powiązań technologicznych i logistycznych z chińskimi dostawcami. Z punktu widzenia Waszyngtonu utrzymanie takich relacji ogranicza skuteczność amerykańskiej strategii dywersyfikacji oraz zmniejszania zależności od Chin. Dlatego jednym z rzeczywistych celów nowego postępowania wydaje się skłonienie państw regionu do bardziej zdecydowanego ograniczenia współpracy z chińskimi przedsiębiorstwami.

Dodatkowym wyzwaniem pozostaje niejednoznaczność samej definicji pracy przymusowej oraz subiektywny charakter oceny skuteczności działań podejmowanych przez państwa partnerskie. W rezultacie administracja amerykańska zachowuje szeroki margines uznaniowości przy ocenie, czy dane państwo spełniło oczekiwania Waszyngtonu. Taka konstrukcja mechanizmu zwiększa jego użyteczność jako narzędzia nacisku politycznego, lecz jednocześnie osłabia jego przewidywalność z perspektywy partnerów handlowych.

Nie mniej istotny jest drugi wymiar problemu, czyli reakcja Chin. Pekin wielokrotnie demonstrował gotowość do stosowania środków odwetowych wobec przedsiębiorstw i państw wdrażających rozwiązania postrzegane jako wymierzone w chińskie interesy gospodarcze. Oznacza to, że państwa Azji Południowo-Wschodniej mogą znaleźć się pod jednoczesną presją dwóch największych gospodarek świata. Z jednej strony będą zmuszone do dostosowywania swoich systemów regulacyjnych do oczekiwań Stanów Zjednoczonych, z drugiej natomiast będą musiały uwzględniać ryzyko pogorszenia relacji gospodarczych z Chinami.

Dla państw ASEAN oznacza to konieczność prowadzenia coraz bardziej wyrafinowanej polityki równoważenia między Stanami Zjednoczonymi a Chinami. Dotychczasowa strategia polegająca na jednoczesnym pogłębianiu współpracy gospodarczej z Pekinem oraz utrzymywaniu strategicznych relacji z Waszyngtonem staje się coraz trudniejsza do realizacji. Rosnąca liczba instrumentów o charakterze selektywnym i warunkowym ogranicza przestrzeń dla neutralności gospodarczej, a także zwiększa koszty utrzymywania równowagi między obiema potęgami.

W dłuższej perspektywie amerykańskie postępowanie może przyczynić się do dalszej fragmentacji światowego systemu handlowego oraz pogłębienia podziału na konkurujące bloki gospodarcze. Państwa Azji Południowo-Wschodniej, których model rozwoju opiera się na otwartości handlowej oraz integracji z globalnymi łańcuchami wartości, należą do najbardziej narażonych na negatywne konsekwencje tego procesu.

Ostatecznie dochodzenie dotyczące pracy przymusowej należy postrzegać przede wszystkim jako element szerszej strategii Stanów Zjednoczonych zmierzającej do przebudowy architektury globalnego handlu w warunkach nasilającej się rywalizacji z Chinami. Dla państw Azji Południowo-Wschodniej zasadniczym wyzwaniem nie będzie wyłącznie dostosowanie się do nowych wymogów regulacyjnych, lecz przede wszystkim zachowanie strategicznej autonomii w sytuacji, gdy presja obu mocarstw będzie stopniowo obejmować coraz większą liczbę obszarów współpracy gospodarczej. W tym sensie Wszczęte przez Waszyngton postępowanie nie dotyczy jedynie standardów pracy, lecz stanowi kolejny etap przekształcania polityki handlowej w jedno z głównych narzędzi współczesnej rywalizacji geopolitycznej.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

